



A S. Stefano Rotondo belseje.

MAGYAR EMLÉKEK RÓMÁBAN.

első magyar nőarchaeologus. Egy nemes szív némult el örökre. De emléke még soká fog élni tisztelői és barátjai szívében; mert Torma Zsófia egyike azoknak a nőknek, a kikre tisztelettel tekintünk, s büszkén valljuk magunkénak; mert bár komolyan foglalkozott a tudományval és a tudósok körében hirt és nevet vívott ki magának, soh'sem feledkezett meg arról, hogy a valódi nőnek első sorban hivatása: a kötelességtudás, szerénység és önfeláldozás.

Hampehné Pulszky Polycena.*

SZÉP ŐSZ.

Ugy szeretek napsugaras őszön,
Kint járni a hallgatag mezőkön ...
Mintha e nagy, derült nyugalomba:
Saját sorsom őszi képe volna.

Megnívogás gondolnom előre,
Ilyen őszön arra az időmre.
Nincs virág, nincs millió madárdal,
De az ég, föld tele napsugárral.

— Gondviselő édes Istenem te,
Ilyen ősz adj az én életemre.
Hagyd tele a szívemet meleggel,
Napsugaras, nyájas szeretettel!

Szabolcska Mihály.

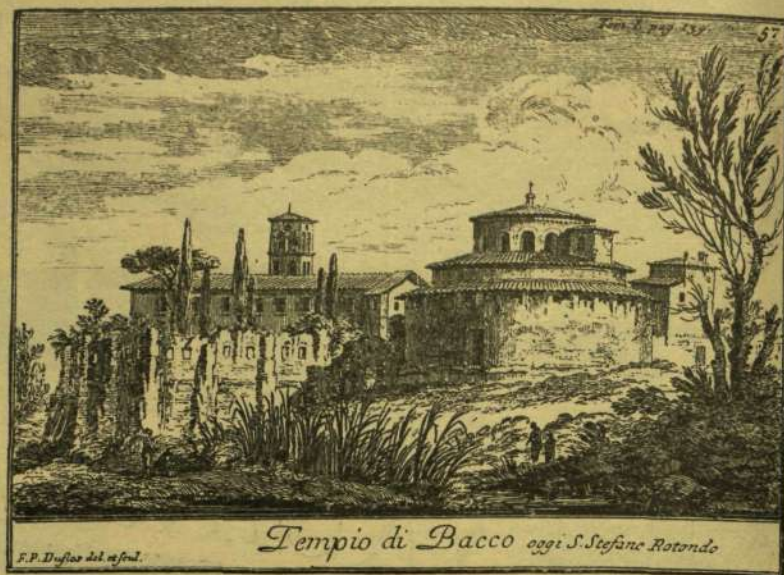
ERDŐK.

Nem erdő, melynek nincs dala, virága,
Mit tavasz nem diszítet,
A komor fenyves, váltig zöldben állva,
Nem más, csak néma diszlet.
Nem suttog a lomb, ág nem hajlik ágra,
A fák élnek maguknak,
Mint emberek közt zordon nagyravágók,
S borongó életuntak.

Oh, más az erdő, odalenn a Nyíren
Az aranyos homokba,
Mint szép menyasszony ezüst fátólával
Áll ott a nyírfá, lombfa.
És halk cseveg, bizalmas suttogás van,
Igy szoktak a leányok,
Fehérre fátlyat, reszketőt ha öltve
A boldogságra várnak.

Megbújva lomb közt, csillog mint a tükör
A rezgő ezüsfátylon,
Majd kőszá módra, látszik itt a napfény
A vadvirágok pászton.

* A t. szerzőnő ez cikket a «Nemzeti Nénevelés» decemberi füzeté számára írta, de kérésünkre szíves volt lapunknak is átengedni közlés végett. Szerk.



S. Stefano temploma és a pálos kolostor romjai.

magyar csapat Róma kapujánál. De mily nagy változás! Szent férfi vezeti most az előbb zsákmányoló, vad lovas nép küldötteit, a kik a kereszténység legújabb országa számára koronát és áldást kérnek.

E küldöttség Magyarországra nézve új élet kezdetét jelenti. A francia származású pápa, a tudós és szellemes Szilveszter, talán érzi e perec világtörténeti jelentőségét, a midőn francziához méltó epigrammatikus fordulattal ezt mondja a magyaroknak, miután fejedelmüknek, Istvánnak érdemeit felsorolták előtte: «Én csak apostoli vagyok, a ti királytok valódi apostol.» A tudós Szilveszter így beszélt a tudatlanság eme századában, az európai gyávaság korszakában e vitézségével kitűnő idegen néphez.

Szent István emléket Róma két századon át megőrizte egy kis templom is a nagy Szent Péter-templom tözsomszédságában. E kis templomot a hozzávaló kolostorral együtt Szent István alapította magyar zarándokok számára. E templomcska helyén voltak az ó-korban Nero egy palotája és az az órási csirkusz, a melyben Nero «égő fályái»: szurokkal bevont keresztények lobogtak. Szent István római temploma, úgy látszik, ez épületek maradványaiból épült. A múlt században, midőn a Szent Péter templomának új fényes sekrestyét építettek, le kellett bontani a szent király templomát. A Nero építkezéseiből való keleti gránit oszlopokat kiemelték a magyar király templomából és most ott állnak a Szent Péter sekrestyéjében. Az ósrégi templommal együtt eltűnt a zarándokház is, a melyben századokon át ezer magyar lakott, mint Szent István vendége.

Szent István, ki Rómaiban koronát szerzett magának és jámbor czélokra épületeket emeltetett ott, maga személyesen alig volt valaha Rómaiban, de egy méltó utódja harmadfél századdal később igenis megfordult Rómaiban: 1350, a jubileumi év látta Nagy Lajost Szent Péter templomában imádkozni.

Nagy Lajos Nápolyból jött, a hol öcsésének, Endrének meggyilkolását akarta megboszulni. Fényesen fogadták, úgy a mint illet fogadni a világ egyik leghatalmasabb uralkodóját. Száz tagú biborba öltözött küldöttség ment elibe és harsonával üdvözölte: a várost szőnyegekkel és virágokkal feldisztították; a fejedelmi vendég a pápa palotájában fogott szállást. A Róma ura ezimert Nagy Lajos nem vállalta fel, de úri voltát mégis kimutatta azzal, hogy 4000 aranyat jámbor alapítványként tett le Szent Péter oltárára, a melynél naponként misét hallgatott.

Az 1433-ik évben fényes látvány gyönyörködte a rómaikat; Zsigmond magyar király

vonult az örök városba, kíséretében pedig ott lovagolt a magyar középkor legnagyobb hőse: Hunyadi János. És a nagy hadvezér Rómaiban földieket találhatott nemcsak a Szent István-alapította zarándokházban, hanem egy kis szerény egyházban is: S. Salvatore in Unda volt a neve. Itt laktak 1404 óta jámbor magyar szerzetesek abból a rendből, a mely Magyarországon keletkezett és fejlődött, a Pálosok rendéből.

E magyar szerzetesek története aztán később a legérdekesebb római templomok egyikehez van fűzve: a San Stefanohoz.

Ha Rómaiban tartózkodol, bámuld meg márványtól, aranytól, és drágakövektől ragyogó Szent Péter-templomát, meg a Szent Pálét a vár falán kívül; bámuld, de ne érd be velük. Irányítsd egyszer, tán kora reggel lépteidet az elhagyott pusztá vidékre, a hol az Aventinus tövében, méla romok mellett, az ósrégi Santa Sabina temploma alusza álmaait; itt majd érezni fogod a kezdő, a hajnalodó kereszténység mély, bizalmas költészetét. Vagy menj a világosodáló Colosseum mellől, melynek aranyos zománcú travertin kövein egy már 2000 év óta letűnt nap búcsúsugara látszanak nyugodni, menj, mondom, a Constantinus lombövezte, márvány ívét át a Monte Celio felé. Itt a cyprusos és kaméliás Villa Matteivel szemben fordulj be egy nagy, sötét, köralakú, magas épületbe: a legrégibb keresztény templomban vagy és magyar emlékek közt jársz. Még pogány művész építette a nagyszerű köralakú bazilikát: antik oszlopok gránitból és görög márványból állnak benne, de 1500 év óta keresztény egyházi czélokra szolgál a pogány génius ezen alkotása. Ez a San Stefano in Rotondo, Szent István vértanú köröndtemploma. Róma sok érdekes egyháza közt a legérdekesebbek egyike.

Hogy mi célra szolgált e nagy, rejtelmes épület az antik világban, azt ma már teljes biztossággal kideríteni nem lehet. A középkorban azt beszélték, hogy hajdan Faunusnak temploma volt. Az épület alapzata a római császárok idejéből való, a mikor márványtól ragyogó szellős vásárcsarnok volt. Simplicius pápa az V-ik században keresztény templommá alakította. Zsigmond király római tartózkodása idejében tetőzet nélkül szűkölködött, eső mosta márvány falait és arany mozaikját, míg 1453-ban helyreállították, de előbb még megfosztják márvány disztől: azonban így is bámulatunk tárgya. Ha a nagy kupola alatt a kör közepe felé a főoltárhoz lépsz, a padlón fehér márványlap tűnik előd, melyre behúnyt szemű alvó férfi van faragva. Az alvó alak alatt pedig e szavak olvashatók: «Vándor, ha látod, hogy az, ki a fagyos Dunánál született, most római sirban pihen: ne csodálkozzál: Róma mindnyájunknak édes anyja.»

A ki itt a kereszténység legősibb egyházában a főoltár előtt kereste ki magának sírhelyét, magyar ember volt.

A márványtábla körirata nevét is elmondja: Lászlai János. Kanonok volt és a Szent Péter templomában gyóntató atya; 1523-ban halt meg. E római sírnál nagyobb szerű emléket állított magának ugyanez a Lászlai az ő megrendelésére épült gyulafehérvári templom csarnokával, a mely a renaissance-építészet legbájosabb magyar termékeiből való. Ide a San Stefano Rotondo gyűrűs falai közé pedig azért temetkezett a renaissance eme nagy barátja, mert e templom a Rómaiban székelő magyar pálosoké volt. E római pálosok ugyanis elhagyták az említett Salvatore in Unda (Krisztus a tengergen) nevű szerény egyházat és a XV. század közepén a Stefano Rotondo templomát foglalták

le maguk számára, mint a melyet V. Miklós pápa nekik átengedett. A Szent István király temploma mellett ez volt a legnevezetesebb magyar templom Rómaiban. Volt különben a XV. században egy harmadik magyar pálos templom is Rómaiban: ez is a Stefano Rotondo tözsomszédságában emelkedett, alkalmasint egy kisebb antik épületből átalakítva. Az antik időkben itt a híres és gazdag gens Valerii-nek volt pompás palotája: ezt a palotát a VI. vagy VII. században jámbor czélokra engedték át. Ez volt a S. Erasmo kolostora, melynek romjai a magyar Collegium kertjében még láthatók. Itt állott S. Erasmo temploma is. E templom azután osztozott a Fórum-vidék többi diszépületeinek a sorsában: lebontották, eltűnt és eltűnt aztán az a magyar szerzetes-rend is, a melyé volt. Szent István zarándokházának ellenben ép ebben a korban igen sok vendége lehetett: csupán az 1500-ik évből több mint hatszáz jobbmódú magyar neve maradt meg, a kik Rómaiban mint utazók tartózkodtak.

Van még egy magyar vonatkozású templom Róma környékén, nem messze a méla Bracciano tótól: Santa Maria a lakosaitól elhagyott Galera mellett. Ez a Galera a legsajátosabb látvány, egy fajtája a középkori Pompejinek. Csakhogy nem láva öntötte el utcáit, templomát, kastélyát, hanem vadvirág és folyondár, mely immár bevonta zöld fáttyollal az egész romvárost. Ott küszik a hatalmas várfalakon, a nagy kapukon, a melyeken még látszik régi birtokosaik, az Orsinik rózsza-czimere: elföldi a gót ablakokat, befutja a régi templom falmaradványait, melyeken még egy-egy merev szent fej freskója látszik, elzárja buja fonadékával a kihalt utcákat és zöld sirba temette a hajdan oly büszke várost. A malária öldöklő lehelete lebeg e szerencsétlen város felett. Határában áll a Santa Maria in Celsano templom, melyet II. Julius pápa adott a magyar pálosoknak. A templom mellé építkeztek aztán a szerzetesek is, szerény hajlékot emelve maguk számára.

A XVI. század vége felé alakult meg a Collegium Hungaricum, a római magyar papnevelő-intézet, mely azonban csakhamar a német papnevelővel dualistikusan egyesül (Collegium Germanico-Hungaricum). Ez intézetből hosszú sora a magyar főpapoknak került ki, köztük jeles főpapok is: Pázmány Péter három közvetlen utóda itt tanult.

Kétszáz évvel Hunyadi János bevonulása után, ugyanazon az úton, a melyen ő lovagolt, a régia Via Flaminiana ismét magyar csapatot látunk Rómaiba bevonulni: 48 személy kíséri a diszhintót, a melyben a lánglelkű Pázmány Péter érsek ül. Pázmány saját költségén, de Ferdinánd császár és magyar király megbízásából utazott ide, egy világtörténelmileg fontos diplomatai küldetésben. A világalom forgott a koczkán. Pázmány voltaképp eljött, hogy a nagy Richelieu legyőzze, vagy legalább Richelieu befolyását a római kurianál megtörje. Célját nem érte el: a francia befolyást nem birta Pázmány leküzdeni.

Kedvezőbb benyomással távozott négy évvel később az örök városból Pázmány Péter legkiválóbb tanítványa, Zrínyi Miklós a költő, a ki mint gyermekifjú fogékony lélekkel járta Róma építészeti csodáit. Midőn a pápánál tiszteltget, VIII. Orbán egy könyvet adott ajándékkul a fiatal Zrínyinek: a jövődö költségek odaadta a pápa saját költeményeit és egy Horatiusból vett jelírt a könyvébe, czélzással Zrínyi őseire: «A bátor sas nem költ félnék galambot.»

A XVII. század a magyar függetlenség főképviseleit látta az örök városban: vagy harmincz évvel Zrínyi Miklós és Péter után egy férfi járt

Rómaiban, a kinek sorsa tragikusan összefonódott a Zrínyiék sorsával: egy úton járt a politikában Zrínyi Péterrel és ugyanazon évben mint Zrínyi Péter, lépett ő is a rebellesek vérpadjára. E férfi Nádasdy Ferencz országbíró volt, ki 1665-ben Rómát kísérettel együtt, úgy látszik vallásos czélból, meglátogatta.

A század vége felé érkezik Rómaiba negyedik tartózkodásra Zrínyi Péter unokaöccse, a tizenhét éves Rákóczi Ferencz. Végre egy magyar főúr, ki nem csak ájtatoskodni akar, hanem komoly tanulmányokat végez Rómaiban! «Neki adtam magam itt a vívásnak, de egyszersmind a geometria, a történet meg a földrajz tudományának,» írja Rákóczi önéletrajzában. De csakhamar sodrukba ragadják a politikai cselek: egy nápolyi kirándulásból Rómaiba térve, azt a hazug hirt kapja a bécsi udvartól, hogy jegyese hirtelen meghalt. Rákóczi erre visszautazott. Menyasszonyát pedig ugyanakkor értesítették, hogy Rákóczi Ferencz olasz útján váratlanul elhalálozott.

Rákóczi Rómaiban, ha utána jár, jeles magyar festőt találhatott volna: Kupeczky Jánost, ki akkor már hat év óta lakta Rómát, a hova szegényen, éhesen, rongyosan, de nagy reményektől és vágáktól sarkalva, jutott el. A század végén már külön műhelyt nyitott és Róma leg-híresebb arcképfestője volt.

Mint a XVII. században, úgy a XVIII-ikban is találunk kiváló magyar költőt Rómaiban: Faludi Ferenczet, a ki, mint előtte kétszáz évvel Lászlai, magyar gyóntató volt Szent Péter templomában. Róma tette őt költővé; őt évi római tartózkodása alatt írta meg prózai műveinek jó részét.

Még érdekesebb magyar vendége volt Rómának 1814-ben. Egy fiatal magyar tiszt utazott ekkor Rómán át, gróf Széchenyi István, tele forrongó érzelmekkel, eszmékkel, szenvedélyes vágyakkal. Csak igen rövid ideig maradt ezuttal Rómaiban, kötelessége Nápolyba szólította. De négy év múlva hosszabb időre visszatért. 1818. augusztus 5-ikén érkezik a végtelen gyönyörtől és fájdalomtól tépett Széchenyi, ugyancsak a Porta del Popolon át mint Hunyadi és Pázmány, másodsorban Rómaiba. Kis udvart hoz magával; szolgálai kívül vele van egy festő, a ki számára tájrajzokat készít és egy tudós archaeológus, a kitől görögül tanul. Rómaiba megérkezve, lelke ég és forr. Majd végtelen lelkesedés fogja el a művészet ez örök középpontján, majd öngyilkos gondolatok bántják, a melyeknek bánatos hátterül szolgál a hanyatló Róma, a nagy emlékeknek és óriás romoknak e városa.

Izgatottan és tételődve hagyta el Széchenyi Rómát, de egy év múlva ismét Rómaiban találjuk őt. Naplójában ez időtájt gyakrabban idéz egész versszakokat kedvenc költőjéből, Byronból, a ki különben ebben az időben szintén járt Rómaiban. Széchenyi azonban elhagyta a nagy múlt e városát, hogy a jövőnek szentelje életét.

Egy századdal Szent István zarándokházának lebontása után megint van magyar ház Rómaiban. Magyar háznak nevezem, mert a magyar művelődésnek és tudományának szánta néhány évvel ezelőtt egy lelkes és nagytudományú főpapunk e házat, mely vendégszerető nyajassággal fogadja azokat, kik Róma dús lelvétárait és emlékeit akarják tanulmányozni. Ekkép mi Rómaiban a múlt magyar vonatkozásait keresve, a jelen e szép intézményén is örülhetünk.

A MILLIÁRDOK HAZÁJÁBÓL.

Az aczél-király. (Folytatás.)

Ilyen is van Amerikában, bár szerény polgári nevén csak Andreas Cornegie-nek hívják. A múlt novemberben ünnepelte 61-dik születés-



Vágó Pál rajza.

A KISBÉRES.

Cornegie tulajdonkép skót eredetű és csak 12 éves korában került szegény szüleivel Alleghenybe. Kezdetben heti 3 frtért dolgozott egy szövőgyárban, majd a gépekhez került, a hol mindennap az ő feladata volt begyűjteni a kazánba, úgy vitte föl heti 8 frt keresetre.

Vállalkozó szellemét jellemzi, hogy 15 éves korában ott hagyta Alleghenyt és Pittsburgba ment övével, a hol mint sürgönykihordó kereste meg élelmét, eltűkölve, hogy idegen s hogy még az utcák neveit sem ismeri, annál kevésbé a czimzetteket. De segített magán: üres idejében éjjelenként bekalandozta a várost s jól az eszébe véste a czégtáblákon látható neveket.

A hivatalban, míg a többi kihordók fecsegtek, ő a csilingelő gép titkainak fürkészésébe

merült, elleste annak kezelését s megtanulva a Morse-féle abécét, távirásznak állott be havi 60 frt fizetéssel.

Egyszer azt olvasta egy lapban, hogy valahol jó mellékeresetre nyílik alkalom naponkénti pár órai munkáért. Elment a kiadóhivatalba s megtudta, hogy a Pittsburgban megjelenő hat lap közös táviró-szolgálatot rendezett be, s a sürgönyöket egy hivatalnok másolta le hat példányban, a miért hetenként 15 frtot kapott. Szomorúságára a hirdetett hely már be volt töltve. De Carnegie gondolt egyet, fölkereste a szerencsésebben járt ajánlkozót s késznek nyilatkozott elvállalni tőle albérléssel a munkát



Wagner Sándor rajza.

«JÁNOS VITÉZ»-HEZ.



Hegedűs László rajza.

CSOKONAL.

havi 10 frtért. Amaz ráállott, s a kereseten barátságosan megosztottak.

A gazdagodás útja azonban akkor nyílt meg igazán előtte, mikor az első pennsylvániai vasúti vonat Pittsburgba berobogott. A felügyelő táviratoztatni akart valamit az altovnai igazgatósághoz, a mit az akkor 16 éves Carnegie ép oly gyorsan lekopogtatott, a mint ez előtte elmondta. Jutalmul ez, mihelyt a vasútvonal saját táviró-hálózatot rendezett be, Carnegiet szerződtette 90 frt havi fizetéssel.

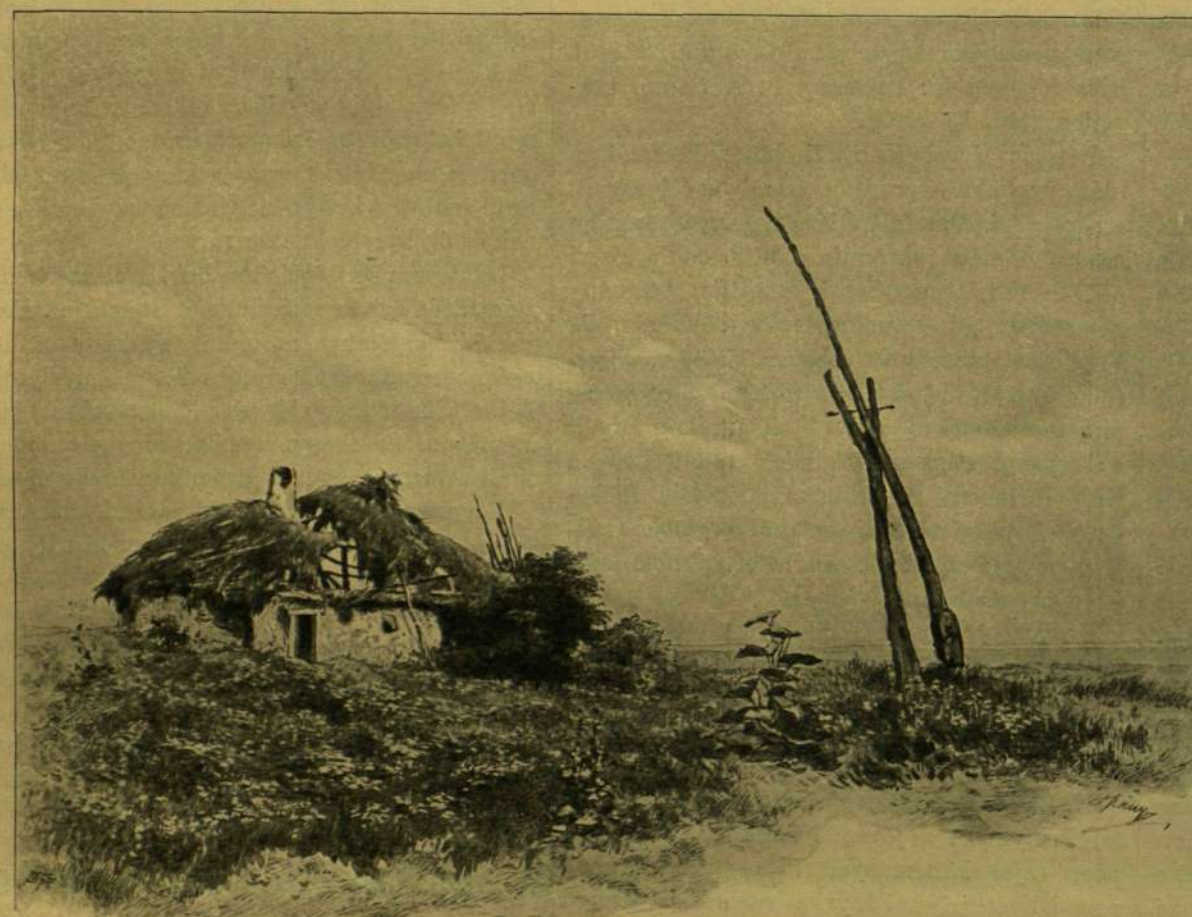
Tizenhárom év alatt itt a szorgalmas ifjú némi kis tőkét is össze tudott takarítani. Akkor ment hozzá Uvodruff, hogy megmutassa neki

az első hálókocsi mintáját. Carnegie egész megtakarított vagyonával, 5000 frankkal hozzájárult az új találmány megvalósításához, mely nem sokára bőségesen visszafizette a befektetett pénzt.

Az első millió dollár besöprése után Carnegie abbahagyta a waggonyártást és az aczéllal való üzletre adta magát. Sok versenytárral kellett megküzdenie, de a pennsylvániai vasút őt bizta meg összes sinei és aczéllékei szállításával. A kedvezmények, melyeket a szállításhoz ki tudott magának eszközölni, könnyen leverték a versenyző czegeket, s Carnegie ma 300 millió ura, csupán a connelsvillei kerületben 20,000 hektár területű szénbányája van, aczélbányái pedig 10,000 hektár területet foglalnak el s 15,000 munkást foglalkoztatnak.

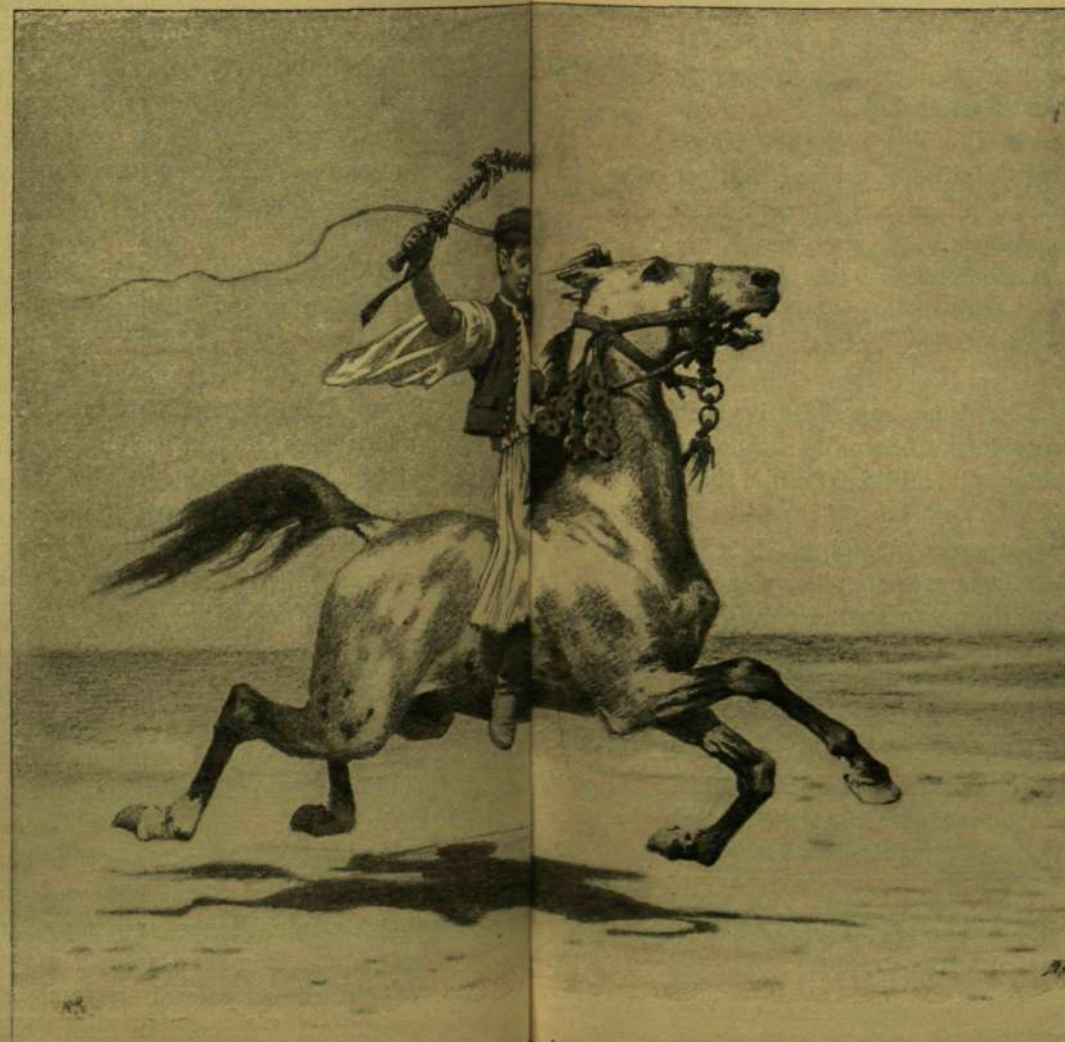
Fizetése havonként több mint négy millió forintra rúgnak.

El kell azonban ismerni, hogy Carnegie emberbaráti célokra is sokat áldoz, nem úgy, mint más milliomas társai. Harmadfél millió forintot adott a pittsburgi könyvtár céljaira s további tíz milliót ígért a városnak, melyben szerencséséjét megalapította. Harmadfél millió forintot adott Pennsylvánia más városai nyilvános könyvtárainak is s másfél milliót szülőföldjének, Skóciának. Mint szónok is jól és folyékonyan beszél politikai és vallási kérdésekről s már három kötet könyvet is adott ki.



A CSÁRDA ROMJAI.

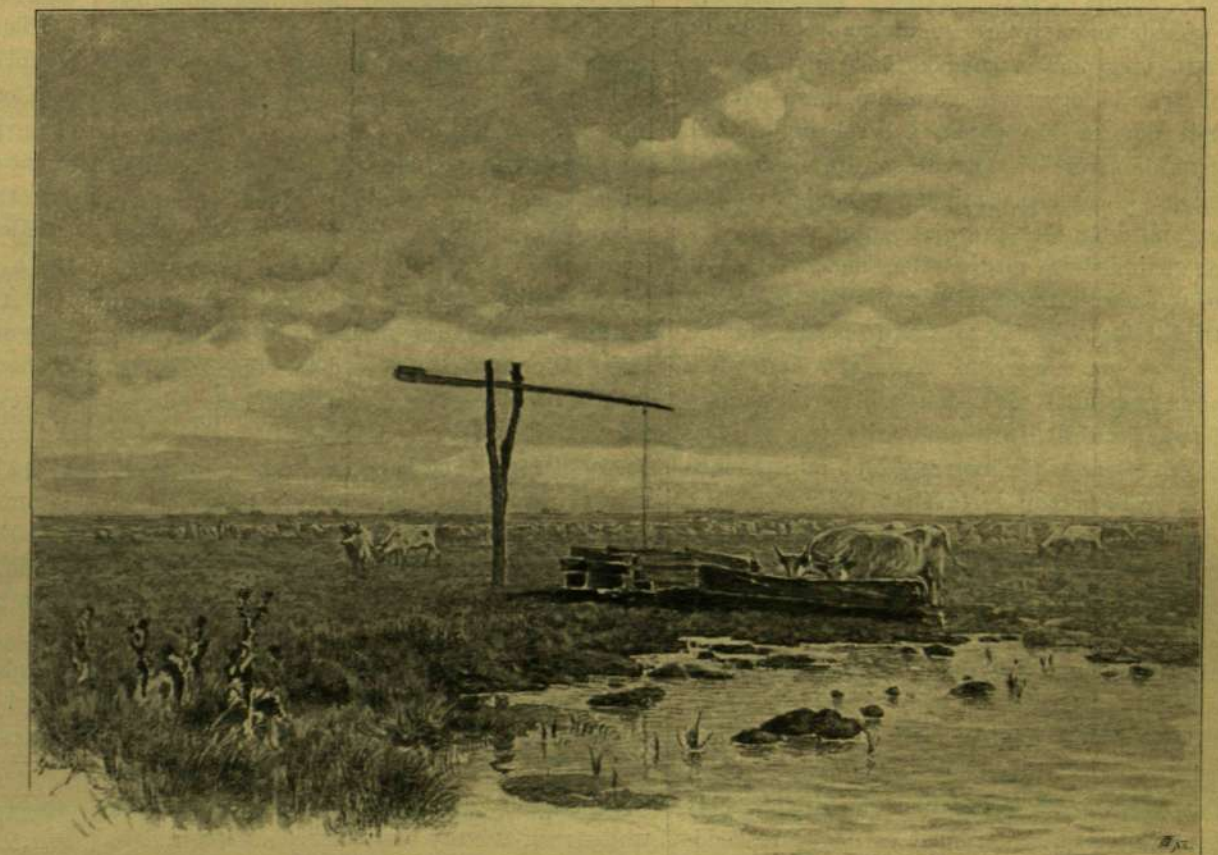
Spányi Béla rajza.



«GYÖRVÉSZ».

Wagner Sándor rajza.

PETŐFI KÖLTEMÉNYEINEK KIADÁSÁBÓL. (KIADTA AZ ATHENAEUM.)



AZ ALFÖLD.

Spányi Béla rajza.



Hogedűs László rajza.

SZEPTEMBER VÉGÉN.

PETŐFI KÖLTEMÉNYEINEK ÚJ DÍSZKIADÁSÁBÓL.
(Kiadta az Athenaeum.)

Nem mondhatnók el ugyanezt az ötödik Avenue egy másik dúsgazdag lakójáról, a kit

Gabona- és tej-király

néven ismer a nagyközönség. Voltaképen azonban *Leiter József* az igazi neve s fia az egykori ezüst-király *Leiter Z. Levinek*, a new-yorki pénzügyvilág egyik legismertebb hatalmasságának. Még fiatal volt, alig húsz éves, mikor 1847 április 2-ikán vakmerő gabnaüzleteit megkezdette, melyekre szomorúan emlékszik vissza még ma is gazdaközönségünk. *Leiter* volt az, a ki egyszerre 25 millió mérő gabnát adott piacra Európában s ezzel hallatlanul lenyomta az árakat. Összevásárolta olcsó áron Európa és Amerika minden gabnakészletét s hozzájárulván több georgiai és floridai magtárnak mindeddig megfektetlen módon történt porra égése, tizennégy hónap alatt 12 millió forintot vágott zsebre az árak felszökéséből.

Ekkor megemberelték magukat a *Leiter*-féle gabna-ring által tönkretett gabnakereskedők s többen összeállva, irtóztató árhanatlatást idéztek elő. A gabna-ringnek még több mint 15 millió mérő búza volt birtokában, mikor az árak rohamosan kezdtek hanyatlani. Az 1898-iki jó aratás aztán végkép betetőzte a rombolás munkáját. Hat hét alatt *Leiter* elvesztette minden előbbi nyereségét, sőt egy millió dollárral többet is, míg társai elég okosak voltak idejekorán elintézni üzleteiket.

De ez a kis kaland *Leiter* félelmes hírért nem ingatta meg az üzletvilág előtt; csak legközelebb is szervezte a hatalmas tej-ringet, mely kényszerítette a hiszgdáknak és nagykereskedőket, hogy hozzája csatlakozzanak, ha nem akarták mindenüket áldozatul dobni a nagytőke falánkságának.

Leiter anyja, *Mary Remington*, egyike a new-

yorki milliomos negyed legtipikusabb asszonyainak, a kinek rovására sok jó és rossz életet faragnak a társaságban, a mi mind az ő nyárs-polgári modora, alantas műveltségi színvonala jellemzésére szolgál. Kérdezték tőle, midőn egy keleten tett utazásával hivalgott, mint rendszeren, hogy volt-e a Dardanelláknál? Mire egész önérzettel vágott vissza: „Hogyne! Nagyon derék egy család; kétszer ebédeltünk nálok”. Máskor a régi hollandi mesterekről volt szó, kiknek a madame nagy tisztelője lett a Vanderbiltek gyűjteményében látott képek után. „Ezek tudnak aztán igazán festeni!” — kiáltott fel elragadtatással. „Ha valaha le fogom festetni magam, csak hozzájuk fordítok.” Az sem utolsó dolog, mikor Párisban Meissonniertől tudakozódott, nem tudna-e egy jó szobrászt? *Mari* leányának (*William Curzon* angol előkelő politikus neje) remek karja van, szeretne egy büsztöt mintáztatni róla.

A cukor-király.

A mi *Vanderbilt* és *Jay Gould* a vasútépítésben, a mi *Astor* a telek adás-vevésben, *Knight* a gyapotban, *Rockefeller* a petrolumban, *Cornegio* az aczéban, *Clark* a rézben: ugyanaz *Havemeyer* a cukorban. Ő az amerikai cukorpiac föltétlen ura, a kinek birodalma huszonhét cukorfinomító gyárból áll Amerika kilencz nagy városában. Mindegyikben átlag ezer munkás foglalkozik. Azonkívül mindenik cukorgyárral összeköttetésben egész telepei a különböző kisegítő iparágaknak, óriási bodnárműhelyek a szállításhoz szükséges hordók, dongák, abroncsok előállítására, nagy kiterjedésű kőszentelek, raktárak, rakodópartok.

A vállalatot 1880-ban alapította a két *Havemeyer* testvér, kezdetben csupán tőzdespekulációkra, de lassanként magához vonta az amerikai cukorkertelés minden tényezőjét, megvásárolta a virágzó vállalatok részvényeit, bukásba kergette az ellenálló nagy társaságokat, olcsó verseny előidézése által, melyet azok nem bírtak ki. Mikor aztán maga lett a helyzet ura, tetszés szerint diktálta az árakat és zsebelte be a milliókat, melyekkel a fogyasztó közönség adózott a vakmerő üzérkedőnek, a ki wall-streeti szerény háza másodemeleti irodájából intézi a piac sorsát. Vagyona már is 1200 millió, de ez még mindig nem elégíti ki pénzvágyát. A nagykereskedés mellett most már rátette kezeit a kis elárúsítókra is, kiknek nem

szabad a cukrot másképp árulni, mint a *Havemeyer* által megállapított árakon s meg kell elégedniök a syndicatus által nekik engedett 18% haszonnal.

Tényleg ma már az Egyesült-Államokban évenként elfogyasztott másfél millió tonna cukorból 1.200.000 tonnával *Havemeyer* látja el a közönséget. A „Sugar Trust” részvénytőkéje 750 millió, mely évenként 20%-ot azaz 150 milliót hajt; az évi üzleti kiadások 165 millióra rúgnak, a melynek fele, 82 millió, személyi kiadás. A társaságnak 275 gépe van összesen 84.000 lóerővel. A gyárakban minden nap elfogy 2800 tonna szén és 17.000 köbméter víz. A csomagolásra kell évenként 220 millió donga, 100 millió abroncs s naponta 45.000 hordó cukor állítatik elő.

Nem lehetetlen hogy tíz év alatt nemcsak Amerika, hanem Európa is adófizetője lesz *Havemeyer*nek, a ki jelenleg 51 éves s már is szervezi az európai répacukor ellen intézendő támadást.

Mennyi adót fizetnek a milliárdok?

Mit fizetnek ezek a pénzkirályok adóra? Ez is egyik érdekes adat az amerikai pénzügyvilág erkölcsseire nézve. Bátran azt felelhetjük e kérdésre, hogy *semmit*, vagy szinte semmit. Sehol sem nyílik ép ebben a tekintetben több tér a törvény rendelkezéseinek kijátszására, mint az Egyesült-Államokban. Megkönnyíti ezt az adó-kivetők megvesztegethetősége s a kormányzat tehetetlensége, de főoka minden esetre a törvény hiányossága, mely ingatlanok kivételével csak abban az államban követeli meg az adófizetést, a melyben az illető állandóan lakik. Így eszik az, hogy maga a kincstár által egy milliárd és kétszázötven millióra becsült vagyonból *Rockefeller* p. o. csak 750.000 forint (egy ezredrész) után van megadóztatva és pedig 15.000 forinttal; holott Németországban csak fél ezredrész tőkeadót és négy százalék jövedelmi adót véve alapul, több mint két millió forintot kellene fizetnie. *Astor J. J.*, a ki Amerikában 12.000 forint adót fizet, Németországban 85.000, Angliában 416.000 forint adóval volna terhelve. *Piespont Morgen*, *Mills*, *Sloane*, *Twombly*, a kiknek mindenikére 1050 forint adó van kivéve Amerikában, Németországban 125 ezer, Angliában 133.000 forintot fizetnének.

Ellenben Goelett, *Elbridge T. Gerny*, *George Gould* épenséggel semmit sem fizetnek, mert az első kettő Rhode-Islandban, a harmadik New-Jerseyben telepedett le, hogy kivonhassák magukat a new-yorki adó alól.

Azt a példát különben, hogy miként lehet az állam iránti kötelességek alól kibújni, követik a leggazdagabb közlekedési vállalatok is New-Yorkban. A metropoliten közúti vasút, melynek részvénytőkéje 232 millió, legutóbbi évi bevétele több mint 36 millió, 20 millió tiszta nyereséggel, — *nem fizet egy fillér adót sem*. A harmadik Avenue vasúttársasága, 45 millió tőke s hat milliónyi nyereség után hasonlóképen semmit sem fizet. Épen úgy a 10 millió tőkével alakult Union-vasút és az ugyanannyi tőke felett rendelkező Hatodik-Avenue-vasút. De mi haszna is vetnének ki rájuk adót, mikor a bíróság, mint legutóbb is történt, New-York várossal szemben ugys elutasítaná keresetével a törvényhatóságot a gazdag és virágzó vállalatok javára?

(Folytatása következik.)

SHAKESPEARE OTHELLÓJA.

A Norelli Othellója alkalmából.

A „Velencei kalmár” megérdemlett sikere után nagy érdeklődéssel vártam „Othello”-t. Abban csalódtam. Nem a Shakespeare Othellóját adta Novelli.

A Shakespeare Othellója nem abból áll, hogy a vér lázongását juttassa első sorban előtérbe a művész. A Shakespeare Othellója nem született dühöngő; és nem is a mörök fellobbanó vérmérséke nyomán fojtja meg a feleségét. Az ő helyében minden becsületes ember végletek közé kerül — tekintet nélkül arra, hogy fehérnek vagy feketének született. Az egyik fojt, a másik lö, a harmadik meg baltát vesz a kézbe a szerint, a mint ehhez, vagy ahhoz az eszközhöz húzza őt a műveltsége, származása és a hajlama. Az eszköz mellékes dolog. A tette vivő rúgón fordul meg a kérdés.

Othellót nem a vér viszi első sorban arra, hogy öl, hanem a becsületében sértett férfinak gyöttrődése, és az a fájdalom, hogy rá nézve, *lelki* vesz el az, a ki mindene volt. Nem a fölgerjedés pillanatnyi hevében végez ő *Desdemónával*, hanem kutatás és bizonyítékok alapján. Benne a féltékeny ember veleszületett jellegének: a rémlátásnak nyoma sincs. Ő nem az azzal járó gyanúskodásnak, hanem a Jago bárkire is félrevezetőleg ható gaz munkájának áldozata.

Nem a féltékenységtípusát adja Othellóban Shakespeare, hanem azt az igazi léleknességgel gondolkodó emberét, a ki gyanúskodástól mentes aggálylyal esügg a boldogsága fölött. Nem féltékenykedve, hanem féltve; a mi közt lényeges a különbség, mert az előbbinek gyanú az alapja — tehát győri az asszonyt; a másik a szív legnemesebb forrásából ered: tehát fölemel. Az Othello lelki egyénisége az utóbbiból való. Erkölcsi főláborodással utasítja ő vissza a gyanú lehetőségének még a gondolatát is, a min pedig kapva-kapna a féltékeny embernek természetből gyanúskodásra hajló belseje. Sőt még a Jago további, mardosó munkája nyomán se tagadja még egyéniségét. Nem ő kutat — a hogy a gyanúskodó teszi, — hanem a vádlótól kíván bizonyítékot, s mikor megvan a bizonyíték: határoz és cselekszik is; és pedig becsületérséből és vesztett boldogságának gyöttrődéséből kifolyólag.

Ezt a léleknességet kell a színésznek a Shakespeare Othellója tragikus sorsának tolmácsolására kiinduló pontul vennie; ezt kell neki, nyomban megjelenésekor, beszédében, hangban, mozgásban félreismerhetetlenül jeleznie; nem pedig azt, hogy Othellónak érzékiségre forrongó vére van. Mert az egyszerűen nem igaz. A Shakespeare Othellója jóval túl van a gyengyenen. Gyermekkorától harcban, küzdelemben élt; testét, lelkét megedzette a szakadatlan szembenezés a halállal s természetesen, a férfias önérzet nemes büszkeségét fejlesztette ki benne. Az ifjúság lobbanékonyágának heve nála lejárt. Ő egész lényében férfiasan nyugodt. Szíve, lelke helyén van, s fő jellemvonása a határozottság.

Ezek a nemes tulajdonságok domborulnak ki abból a higgadt és tiszta lelkiismeretre valló beszédéből, a melylyel ő magát Velence Tanácsa előtt, a Doge palotában, a kábító szerek vádjá ellen megvédelmezi.

Őtt ő egyszerű, meggyőző és világos szavakkal ily értelemben beszél: Nem a külsőmmel hódítottam én meg *Desdemónát* — hisz fekete vagyok — hanem a belsőmmel. Megszerette bennem azt, hogy a halállal szembenezés volt az életem; én meg azt szerettem benne meg, hogy lelki tulajdonságaim kötötték le a lelkét. Kis vártat multa pedig, mikor arról van szó, hogy hol legyen addig a felesége a mig ő harcol a törökkel, Othello így dönti el *Desdemona* óhajával egyezően a kérdést: Ő engem követni akar. Hagyjátok meg neki ezt a kívánságát. De nehogy azt higgyék, hogy engem a vér vágya vezet! Az ifjúkor lobbanó heve én bennem már kialudt. Főző bögre legyen a sisakomból, és szegyetlenjes megaláztatás érje jó nevem, ha én az én kötelességemhez szükséges erőmet Cupido szárnyainak érintésétől tompítottá tenni engedem!

De nemcsak mondja ezeket, hanem a szerint cselekszik is. Megy nyomban a tanács éjjeli ülése után a harcozterre; a feleségét pedig Jago hágyja azzal a gondoskodással, hogy csakis máhaja összekészítése után kövesse őt Cyprus szigetére. A kötelesség szőliti, tehát mellékes lesz rá nézve minden egyéb más. Nem viszi magával *Desdemónát*, hanem Jago bízza, és pedig abból a gyöngédségből indulva ki, hogy előkészület nélkül, rögtönösen s hozzá hasonló



»RÉG VERI MÁR A MAGYART A TEREMTŐ.«

Révész Imre rajza.

PETŐFI KÖLTEMÉNYEINEK ÚJ DÍSZKIADÁSÁBÓL. (Kiadta az Athenaeum.)

katona-módra, nem indulhat útnak a felesége. Ez nem az érzéki emberek önzésére, hanem lelki finomságra valló eljárás; a melynél azonban az a mozzanat a lényeges, hogy másra bizza a feleségét. Saját — folyton lesben álló — szemének se hisz a féltékenykedő: nem még hogy másra bizza a kincsét!

Othelloval nem a vele született rémlátás, hanem a Jago körmönfont gaszággal intézett cselszövése hiteti el azt, hogy a felesége bűnös. Nem Othellóban rejlik annak az oka, hogy ő ezt bizonyítottnak veszi, hanem a Jago czéges kitanultságában; mert hisz a becsületesség álarozába bujtatott mesterkedései nemcsak Othellót vezetik félre, hanem *Cassiót*, *Desdemónát* és *Rodrigót* is. Közülök csakis *Rodrigo* nézi sanda szemmel őt; de ennek ép úgy megvan a maga, életből vett indokoltága, mint annak, hogy a többi vakon hisz neki. *Rodrigo* aljas jellem; természetesen tehát, hogy Jagonak rokon-gondolkozasmódján gyanusodik. A többiek becsületesek; s valóságnak veszik a becsületesség színjátékát is; és erre épít maga Jago.

A fiatal *Cassio* elveszti állását. Jago azt tanácsolja neki, hogy kérje a *Desdemona* közbenjárását; ugyanakkor *Desdemona* azt ismételteti, hogy tőle függ egy hibás, de becsületes ember megmentése; Othellohoz pedig — mikor már gyanutlan lelkébe bele csepegtette a kétely maszlágát — így beszél: Figyeld csak meg, mennyire érdeklődik a feleséged a *Cassio* sorsa iránt! Így kezd a gaszág szőni a halált. Fokozatul *Cassionak* egy álmát mondja el. Jago fültanuja volt annak, hogy álmában a *Desdemona* nevét sohajtotta szerelmi kitérések kapcsolatában. Aztán jön a zsebkendő. Azt a mór az anyjától kapta; ő meg első ajándékul, mint megörzendő ereklyét adta *Desdemonának*; mert hát egy jósnő nyilatkozata alapján — az anyja is családi boldogsága zálogaként őrizte. Azt a zsebkendőt *Cassionál* látta Jago. Othello nem hiszi. De van Jagonak erősebb fegyvere is.

Othello füle hallatára, magával *Cassióval* mondatja el azt, hogy *Desdemona* nemcsak eljár hozzá, hanem hogy már megint szerelmével üldözi is. Azt azonban a háttérben levő Othello nem tudja, hogy ez a Jago és *Cassio* közt folyó párbeszéd *Cassionak* egy bukkott leány kedvesére vonatkozik, s hogy az egészet az ő félrevezetése céljából Jago intézi; a melynek csattanó végeül, *Desdemona* zsebkendőjével megjelenik maga a bukkott leány s féltékenykedő szemrehányásokat tesz *Cassionak* a miatt, hogy kitől is kaphatta azt a zsebkendőt.

Othellónak ez a kétségtelen bizonyíték adja meg a végső tördőfést; az viszi utolsó rugóul, cselekvésre őt. Nyugtalanán tett lelke, a bizonyítékok egész láncolatát kapja attól az ő legbizalmasabb emberétől, a kit nem csak ő tart a becsületesség mintaképének, hanem az egész környezete; s a kihez mint egy jótékony nem-

tőhöz fordul maga *Desdemona* még akkor is, a mikor már a férje rémületes lelki viharából kifolyólag, balsejtelmek vannak. S ehhez járul, hogy mikor Othello — a *Cassio* és kedvese közt lefolyt jelenet közvetlen hatása alatt, — sürgetőleg és szenvedélyesen követeli tőle a zsebkendőt: *Desdemona* szakadatlanul, az állását vesztett *Cassio* visszahelyezése érdekében eseng.

A Jago cselszövése minden irányban bevált. A katasztrófa elkerülhetetlen. Betét a pohár. A vesztett boldogság szívet-lelket marcangoló fájdalomnak s az erkölcsi borzongástól lázongó vérnek csillapulást kell keresnie. Ezen a nyomon öli meg Othello a feleségét. Fájdalommal, hogy meg kell ölnie. Innen van, hanem az ártatlan élet kioltásakor is kíséri a részvét; mert hát ő maga már a halál összes kínjait átszenvedte — az érző szív egész, hatalmas erejével — előttünk. Lelkileg halt meg előbb, a mi rá nézve nagyobb dolog, mintha az ágyúdörgés megsozott légkörében: a harcozterén éri testét a golyó.

Othello a léleknességgel mintaképe; de nem ezt a jellemvonását domborítja ki Novelli.

Szűry Dénes.

(Vége következik.)

A CZÁROK BIZTONSÁGA.

II. Sándor czár megöletése után kitűnt, hogy a fejedelem személyes biztonságára ügyelő nagy rendőrségi szervezet, mely évenként húsz millió rubelbe került, — feladatának nem felel meg. Ugyanis két héttel az 1881 márczius 13-iki merénylet előtt a londoni rendőrség Szent-Pétervárra távirati uton hírt adott, hogy a czár élete ellen merénylet készül, sőt az egyik merénylet, Seljabin-t egyenesen meg is nevezte.

A titkos jelekkel írt sürgöny azonban annyit járt egyik rendőrségi osztályból a másikba, míg egyszer elveszett s mire az első főhadsegéd magának a czárnak jelentést tehetett volna felőle, a jólelkű fejedelem már áldozatul esett a merényletnek.

Az elfogott gyilkosok bitófára kerültek, sőt még olyanokat is kivégeztek, kik — mint például *Perowskaja* kisasszony — a merényletök egyikével vagy másikkal valamikor érintkezésben voltak.

Az általános rémület és zavar közepette sokan azt beszélték, — vagy inkább sottogták — hogy a merénylet egy nagy s hatalmas párt műve, mely a megölt czár reformterveiben saját hatalmát látta veszélyeztetve. Nem esoda tehát, hogy a trónra lépett III. Sándor czárt különösen eleinte az utcán nem lehetett látni. Ha nagy egyházi ünnepek alkalmával a templomba hajtatott, az utcák kövezetét, melyeken a hintónak át kellett haladnia, előbb felbontották és csak az utolsó pillanatban hoz-



Bihari Sándor rajza.

SÁRI NÉNI.

gyújtott, a lámpát pedig eloltotta. Nem sokára az őt, ki azt hitte, hogy a császár már alszik, halk hangon egy mélabús orosz népdalt kezdett dúdolni.

Másnap a fejedelmi családok a reggelinél találkoztak, a császár arra kérte Keresztély királyt, hogy az őt, ki éjjel ablakai alatt vigyázott,

ták helyre, nehogy valaki a kövek alá robbanó bombákat rakhasson. Kihallgatások alkalmával a polgári állású egyének ruháit alaposan megmotozták, bármily rangú katonatisztek pedig csakis kard nélkül léphettek a császár színe elé. A császári konyhák és pincéket naponta két század gyalogság őrizte, az istállókra és kocsi-színre pedig jobban ügyeltek, mint akár a császári kincstár. A császári vasúti vonat mozdonyvezetője csak mérnöki tiszti, — a fűtők pedig kiszolgált testőrségi katonák lehettek. — A peterhofi vagy gascinai nyaralók kertjei mellett csak kétezer méternyi távolságban lehetett elmenni.

Mint tudjuk, a császár üdülni és szórakozni csakis Dániába, illetőleg Fredensborgba járt, hol ezt a nagy rendőrségi készüléket nem látta. Pedig azért minden lépten-nyomon mégis ott voltak a dán polgári ruhába bujtatott orosz rendőr-ügynökök, mi gyakran nagyon tréfás jelenetekre nyújtott alkalmat.

Két évvel halála előtt a császár gyermekeivel Fredensborgban időzött, szokása ellenére ebéd után későn tért nyugalomra. Holdvilágos éjszaka lévén, Sándor császár a parkra nyíló ablakon kinézett. A kastély előtt elterülő pázsit szélén kimért léptekkel egy ember járkált fel s alá.

— Hé, ki vagy? — kérde a császár dán nyelven, — mire az ember szintén dán nyelven, de oroszos kiejtéssel azt felelte: «éjjeli őrvagyok, uram».

A császár a félig nyitott ablakhoz ült, szívarkára

hivassa fel a kastélyba. Néhány percz múlva a dán főudvarmester, Lövenskiöld államtanácsos jelentette, hogy az éjjeli őrvagy az előteremben van.

— Hadd jöjjön be! — mondá a császár.

— Mi a neved? — kérde a császár orosz nyelven a dán éjjeli őrt.

— Karassov Miklós Nikolajevics, — felelé a megszólított.

— Na, most dúdold el a tegnapi dalt! — mondá a császár.

A dán éjjeli palotaőrnek felöltözött orosz rendőrügynök kissé remegő hangon, de azért mégis elénekelt a csinos dalt, mire a császár három aranyat nyomott a kezébe, e szavakkal: — Elmehetsz fiam!

Az előkelő társaság a kis epizódon sokat nevetett.

— «Köszönöm a hozzám való figyelmedet, — mondá ezután a császár Chreptovits gróf főkamrásmesteréhez fordulva — de máskor embereidet ne bujtasd dán ruhába.»

*

III. Sándor császár utódja, II. Miklós császár kijelentette, hogy népe közt szabadon, minden katonai vagy rendőri kíséret nélkül akar mozogni. A nyilvános kihallgatások eddigi sértő formáságai megszűntek, és a téli palotában gyakran senki sem tudja, hogy az uralkodó nevével együtt Szent-Pétervárra utaztató jár. Az udvari konyhák és pincéket nem őrzik többé, s ha a császár hintája vagy szánja a Newski-Prospekten feltűnik, előtte és nyomában hiába kereszük a cserkesz vagy kozák testőrség lovasait. Szóval, Miklós császár személye biztonságát senki sem őrizgeti és mégsem volt eset rá, hogy akár otthon, akár külföldi utazásaiban a császárt a legkisebb baj vagy kellemetlenség is érte volna.

EGYVELEG.

* A Kaspi-tengeren túl fekvő orosz tartományok csaknem mesés gyorsasággal emelkednek a vasúti hálózat kiépítése óta. Egy nemzedékkel ezelőtt Vámbéry Armin még áláltoztetben is csak életveszéllyel utazhatott itt, ma a forgalom oly élénk, hogy Asabad vámhivatala évente több mint fél millió rubel tiszta hasznot hajt. A sivatagok is pusztulnak, mióta vasuton tömérdek öntöző- és fűtő gépet szállítanak ide. Legfeltűnőbb azonban a sivatag hajójának pusztulása. Régebben csak tévével lehetett itt járni, s azon is oly életveszéllyel, hogy 1879-ben egy 10,000 tévével ellátott karaván tévéi közül csak 400 maradt életben, 1880-ban pedig 18,000 tévé közül csak 1000. Ma az utazás aránylag könnyű, s tévékre már nem is mindenütt van szükség.

* A leghatalmasabb emberi intézmények közé tartozik az észak-amerikai posta. Alkalmazottainak száma 200,000-nél több, maguké a postahivataloké 73,570 s évi költsége közel egy milliárd korona. Mult évben 6214 millió darabot szállított, azaz perczenként 12,000-et, ide nem számítva 3624 millió postabélyeget s 2070 millió hírlapot.



Vastagh Géza rajza.

A RAB OROSZLÁN.

PETŐFI KÖLTEMÉNYEINEK ÚJ DÍSZKIADÁSÁBÓL.

(Kiadta az Athenaeum.)

IHÁSZ LAJOS.

A DUNÁNTÚLI EVANGELIKUS EGYHÁZKERÜLET ÚJ FELÜGYELŐJE.

A dunántúli evangélikus egyházkerület felügyelete új kezekbe került. A nagy tevékenységű és lankadatlan buzgalomú Radó Kálmán halálával a felügyelői szék megüresedvén, az egyházkerület bizalma Ihász Lajos felé fordult, ki már eddig is előkelő szerepet vitt az egyház közéletében, s a gyülekezetek őt választották meg a felügyelői díszes tisztségre. Az ő személye, vallási buzgósa és áldozatokra való készsége biztos kezesség hitsorsosai előtt, hogy szerepét azzal az odaadással fogja betölteni, a melyre a protestáns egyházak fő vezetőinél a felekezeten kívül a haza, az állam is mindenkor számít.

Ihász Lajos 1850 június 12-én született Hatlmon, Veszprém megyében azon régi nemes családból, mely a napoleoni hádjáratok alkalmával több jeles katonát adott hazánkunknak, mint nemesi insurgeneket; az 1848—49-iki szabadságharc idején pedig Ihász Dániel hős ezredes, Kossuth hű kísérelője és barátja. Atyja, Ihász Imre nagybirtokos és anyja Artner Karolina nagy gondnal nevelték egyetlen, élénk szellemű és tudnivágó fiukat, ki középiskolai tanulmányait a pápai gimnáziumban bevégezvén, jogi képzettséget szerzett a pápai, majd a pozsonyi jogakadémiákon; de hajlama a gazdasági pályára vonzotta. Ezért előbb a keszthelyi Georgikon, majd a magyaróvári gazdasági akadémia buzgó tanítványa lett, s Óváron gazdasági oklevelet is szerzett.

1873-ban átvette atyjától lőrintei birtokát, melyet rövid idő alatt mintagazdasággá tett. Nem különben mintagazdasággá varázsolta át később, atyjának 1885-ben történt halála után hathalmi gazdaságát is. Öröm látni azt a példás rendet, mely ott a gazdaság minden ágában uralkodik, valamint azt a bánásmódot, melylyel úgy ő maga, valamint felesége, született Jókai Etelka (a nagy költő unokahúga) gazdasági alkalmazottjait és azok családjait iránt viseltetnek. Példányképpül lehetne felállítani a hathalmi cselédlakásokat.

Ihász Lajos elismert tekintély a gazda-körökben s a magyar gazdaság terén szerzett érdemeinek elismerésül őt Felsége a király a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki.

Még nagyobbak azonban egyháza iránt szerzett érdemei. A zalai esperességben, hol néhány évvel ezelőtt felügyelővé választották, nagy buzgalommal segítette a szőlők elpusztulása után csaknem tönkre ment egyházakat újra talpra állítani. Nyolcz évvel ezelőtt az evangélikus gyűléstestület dunántúli kerületének világi elnökévé is választván, ennek a jótékony intézetnek is hasznos szolgálatokat tett, úgyszintén a központi egyetemes gyűléstestületnek, melynek eleitől fogva munkás bizottsági tagja volt. Az egyesület érdekében Berlinben is járt s ott a Gusztáv Adolf egyesület jubilaris nagygyűlésén pártolókat szerzett az intézetnek, melynek céljaira ő maga is évről-évre bőkezűleg áldozik.

Egyházi és iskolai célokra általában tette-mes összegeket adományoz. Így a központi egyházi alapnak 1000 koronát adott, továbbá nagy összegű alapítványt tett a protestáns országos

árvahnak, a soproni iskolának, a pápai református főiskola építésére, a Dunántúli Közművelődési Egyesületnek; a veszprém megyei gyámintézet javára s a kerületi gyámintézetre, stb.

Ihász Lajos beiktatása nagy ünnepélyességgel ment végbe november 29-én Pápán, a Dunántúli evangélikus egyházkerület ez idő szerinti püspöki székhelyén.

A beiktatási ünnepélyre számos előkelő vendég érkezett Pápa városába, a melyet zászlóval szépen díszítettek. A többi közt ott voltak: Baltik Frigyes és Zelenka Pál ág. ev. püspökök, Antal Gábor ref. püspök, Prónay Dezső báró egyetemes ág. ev. főfelügyelő, Laszkáry Gyula egyházkerületi felügyelő, több országgyűlési képviselő, Veszprém megyének összes vezető férfiai és a dunántúli megyékből egybesereglett ág. ev. egyházi és világi képviselők. A beiktató ünnep alkalmából a templomban az egyházi ének után Horváth Sámuel egyházkerületi főjegyző mondott imát. Ezután következett a felügyelőt beiktató kerületi közgyűlés, melyen Ihász



IHÁSZ LAJOS.

Strélsky fényképe után.

Lajos mint az egyházkerület új felügyelője letévén az esküt, Gyurátz Ferencz püspök és Barcza Géza győregyházmegyei felügyelő üdvözlötték. Ihász Lajos szélfogó beszédében kegyelestesen emlékezett meg elődjéről, Radó Kálmánról, s elmondta programját, melynek lényeges pontjai az egyházi hitélet erősítése, a hívek anyagi terheinek könnyítése, a papnevelés előmozdítása, a tudományos képzés emelése és a nőnevelés fokozása. A nagy tétsséssel fogadott beszéd után Horváth Sámuel főjegyző felolvasta Ihásznak a püspökhöz intézett levelét, melyben a kerületi gyámintézet alap részére évi 1000 és a kerület egyéb céljaira évi 1000 koronát biztosított felügyelősége idejére. Ezután a küldött-ségek tisztelegtek az új felügyelőnél.

PETŐFI KÖLTEMÉNYEINEK ÚJ DÍSZKIADÁSA.

Petőfi halálának ötvenedik évfordulója alkalmából irodalmi hagyatékainak tulajdonosa, az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársaság új díszkiadást rendezett a nagy költő összes költeményeiből. Két nagy kötet ez, albumszerű formában, nagy negyedrét lapokra nyomtatva. Festőink is hozzájárultak, hogy az új kiadás minél díszesebb legyen. Festőink — a mi eléggé feltűnő — a magyar költőkkel, még Petőfivel is jó ideig csak keveset foglalkoztak. Számottevő

az Athenaeum első képes kiadása, melyben a kitűnőbb magyar festők már szép számmal működtek közre Petőfi költeményeinek illusztrálásában. Az összes költemények mostani illusztrált kiadásában pedig a mai magyar festőknek már egész seregét látjuk közreműködni, s így örömmel jegyezhetjük föl, hogy a nagy költő szellemének hódítása, műveinek illusztrálásában is mindinkább terjed.

Petőfi költeményeihez a legelső illusztrációpróbákat állítólag maga a költő készítette. Egyik elbeszélő költeményének, a «Helység kalapácsa» első kiadásának borítékán és hátulján jelent meg e rajzok, melyeket színes könyvmatban bocsátott közre a kiadó. Petőfi életében magyar illusztrátor nem gondolt arra, hogy a legnagyobb magyar lírikust esetleg vagy rajzónnal tolmácsolja, sőt ellenkezőleg, Petőfi vállalkozott arra, hogy Barabás Miklós egyik hatóságos genrékéhez: a vándorútra induló cigány-karavánhoz verset írjon.

Tudtunkkal Petőfi költeményeihez az első rajzot, mely valódi illusztrációnak tekinthető, a «Vasárnapi Ujság» 1854. évi folyama közölte. Ez a «Tisza» című költeményhez készült hangulatos illusztráció volt. Később sürűben kezdtek jelentkezni a Petőfibről inspirációt merítő művészek s a hatvanas évek képes lapjaiban már gyakran közöltek a nagy költő leíró és hazafias költeményeihez készített rajzokat. Ez időtájtban különösen Jankó János, Lotz Károly, Greguss János és később Munkácsy Mihály buzgólkodtak a nagy költő ábrázolatos magyarázásán.

A magyar festőművészek éledező érdeklődése indította aztán a hetvenes évek közepén az Athenaeum-ot, hogy Petőfi költeményeinek illusztrált kiadásával örvendeztesse meg a magyar közönséget. Az akkor szereplő legkiválóbb magyar művészek, köztük Zichy Mihály, Lotz Károly, Székely Bertalan, Keleti Gusztáv, Mészöly Géza, Jankó János, Wagner Sándor és Greguss János vettek részt az illusztrálás szép munkájában. Ez a kiadás mintegy hetven rajzzal látott napvilágot s a következő évek folyamán sok ezer példányban terjedt a magyar közönség közt, mint az első díszmű, melylyel magyar kiadó őszinte hódolatát mutatta be a nagy költőnek.

Egy negyedszázad múlt el az első illusztrált kiadás megjelenése után, midőn az Athenaeum-Társulat, Petőfi költeményeinek tulajdonosa, újra szükségét látta, hogy Petőfi művészi kommentálására főlészöltsa a magyar képirokat; mert olyan kiadást akart közrebocsátani, melynek létesítésében azok a művészek is közreműködjenek, a kik az utóbbi évtizedekben szerettek elismerést a magyar névnek. Petőfi első illusztrátorai főleg a népiest keresték műveiben, míg a leíró költőnek, a szerelem dalmokának tolmácsolására csak kivételesen vállalkoztak. A kiadó-társulat ezúttal olyan kiadást tervezett, mely a nagy költő szellemének egész gazdagságában és változatosságában vezesse a közönség elé.

Az ország legismertebb festőművészeit és rajzóit kérte föl tehát közreműködésre, s ezek, ha közülök egyiket, vagy másikat megakadályozták is körülményei a szép feladat teljesítésében, olyan buzgalommal és szeretettel láttak a munkához, hogy ez újabb kiadás már kétszeresét adja az első képes kiadásban megjelent rajzoknak, s ezeket a rajzokat a sokszorosító művészetek újabb vívmányainak alkalmazásával — igen sokszor finom fényvezetékben — másoltatta a kiadó-társulat.

Az új díszkiadás újabb festőművészeink egész seregétől is nagy számmal közölven teljesen új, sehol meg nem jelent rajzokat, a mai magyar művészetnek mintegy tükrét tekinthetjük s már mint ilyen is szerfelett érdekes. A könyv érdekességét emeli a Roskovics Ignác által festett arckép, mely az egyedül hiteles 1847-ki daguerreotyp után ábrázolja Petőfit, gondosan kiegészítve azokat a részleteket, melyek az ere-

deti példányon az idők pusztításai következtében elmosódtak.

A kétkötetes könyv, mint nyomdai termék is, nagy becsületére válik a magyar sokszorosító műiparnak. Kifogástalan fehérségű vastag papírján művészi elrendezéssel sorakoznak a versszakok; a betűk pedig első pillantásra elárulják, hogy először itt, a nagy költő szolgálatára használtatnak.

Az első kötet jó részét Petőfi elbeszélő-költményei foglalják el, melyek közül a «János vitéz»-t Wagner Sándor 12 rajzzal, az «Apostol»-t Hegedűs László 12 rajzzal, «Szilaj Pistát» Vágó Pál hat rajzzal, a «Helység kalapács»-át Révész Imre hat rajzzal illusztrálta. Az elbeszélő költeményeket az 1842–45-ben írt kisebb költemények követik számos rajzzal. Ez első kötet elején van Petőfinak fentebb említett arcképe, Roskovitstól, s ezen kívül számos a szövegbe nyomott illusztráció mellett kilenc külön lapon levő önálló kép, u. m.: Bihari Sándortól: «A faluban utcahosszat»... Böhm Páltól: «Befordultam a konyhára» és «Vándor élet» Eisenhut Ferencztől: «Szécsi Mária» Hegedűs Lászlótól: «Tizenkettőt ütött az óra» Karlovsky Bertalantól: «Nem tesz fel a lány magában egyebet» és «A varrónő» Vágó Páltól: «A négyökrös szekér» és Wagner Sándortól: «Lehel vezér».

A második kötetben találjuk a költőnek 1846–47-ben írt kisebb költeményeit, s itt vannak 1848 és 1849-ből a viharos idők szenvedélyes költeményei, a szabadság harsogó énekei, végül függelékben a költő ifjúkori zsengei. A kötet élén van Benczúr Gyula rajza «Bánk bán»-hoz, továbbá mint önálló képek Baditz Ottótól: «A téli esték» Ebner Lajostól: «Falu végén kurta korcsma» Révész Imrétől: «Rég elhúzták az esti harangot» és «Egy gondolat bánt engemet» Spányi Bélától: «A gölya» és «Alkony», Vaszary Jánostól: «A vén zászlótartó» Wagner Sándortól: «Nemzeti dal» és «Lenkei százada», összesen tíz önálló kép, s ezen kívül itt is sok a szöveg közé nyomott kép.

A műnek művészi berendezését Szana Tamás nagy gondnal és kiváló ízléssel vezette.

A könyv nyomdai kiállításának díszéhez járul a kötés is (kék vászonban és selyemben); az egyik kötet tábláján a költő mellképe van ezüstözött bronz domborműben (Szarnovsky Ferencz mintázása után), a második kötetben a költő budapesti szobrának mása hasonló kivitelben. A vászonkötésű példány ára 36 frt, a selyem kötésű 42 frt.

Az Athenaeum e ritka fényű díszmű kiadásával nagy elismerést érdemlő szolgálatot tett a magyar költői irodalomnak.

PETŐFI GYERMEKKORÁBÓL.

Egy kis történetet beszéllek el a nagy költő életéből, abból az időből, midőn Petőfi az aszódai gimnáziumban tanult. Hallottam pedig ezt elhalt bátyámtól, Némegy Károlytól, ki Petőfinak akkor tanuló társa volt.

Az elmondandó dolog 1838 telén, vizkereszt napján történt.

Körülbelül 80 növendéke volt akkor az aszódai gimnáziumnak és pedig donatista, grammatista, syntaxista és major syntaxista; az utóbbiak közé tartozott Petőfi is. Ezeket Koren István professzor tanította egymaga. E télen a Galga vize nagyon be volt fagyva, mért is a diákok ugyan csak jártak korcsolyázni. Miután pedig többnek karja tört, vagy a lába kifeszamodott, Koren professzor kemény büntetés terhe alatt eltiltotta a csúszkálást. A kisebb diákok szót is fogadtak, de a major syntaxistáknak sehogy sem tetszett a dolog. Petőfi — akkor még Petrovics Sándor — összebeszélte többi osztálytársaival s azt az indítványt tette, hogy ha nappal nem lehet csúszkálni, korcsolyázni, hát tegyék azt éjszaka.

Tetszett az indítvány s a diákok felöltöztek parasztruhába, szűrbe, gubába, ki fokost, ki meg furkós botot vett a kezébe, hogy parasztsuhancoknak nézzék őket. És tíz óra tájon, mikor már néptelenné lett a város, elindult a csapat fűtyörésszel, dalolva a Galga jegére. Aszódnál a Galga folyó mellett vezet el az országút Budapest felől. Mulatság közben egy-



Petőfi domborművű arcképe az új díszkiadás bekötési tábláján.

szerre csak kocsizörgés ütötte meg a diákok fülét; szekér jött Pestről.

— Fiúk! — kiáltott fel az egyik pajkos diák — most fölmegyünk a Galga partjára és megállítjuk a kocsit, mint a haramiak.

Tetszett az indítvány az ifjaknak s a következő pillanatban már mind fenn voltak a Galga hídján, harsány hangon «megállj!»-t kiáltva az érkező kocsi elé s belekapaszkodtak a gyeplős ló kantárszárába. A kocsi megijedt, azt híván, hogy nagy baj van. Beszölt tehát az ernyős kocsi a utasnak:

— Kéljen föl, uram, mert szegény legények vannak itt!

A kocsiiban a bevásárolt bőrökön egy jómódú csizmadia mester, Fosku uram aludt, a ki abban az időben az aszódai evangélikus egyház kúrtora volt. Az álmából felvert csizmadia ijedten tekintett ki, de rögtön megismerte a diákokat.

— Hát ti semmirevalók, — kiáltott mérgesen, hogy mertek ilyet csinálni, ilyet elkövetni éjszakán idején! Majd megmondom a professzorotoknak!

Természetesen megrémültek a diákok, mikor megtudták, hogy a kúrtor urat támadták meg.

Másnap reggel következett aztán a hadd-el hadd. Óra előtt megjelent a nagytekintélyű kúrtor Fosku uram és elmondta az esetet. Koren professzor szigorú predikációt tartott a bűnös diákoknak, a kik természetesen tagadtak mindent, de azért ki kellett térdepelniük két órára.

Ki is térdepeltek valamennyien a tábla mellé, csak Petőfi nem akart menni. Nagy nehezen azonban mégis kiment s ekkor így szólt Koren professzorhoz:

— Rogo humillime, domine professor, inkább megtanulok tizenkét latin közmondást, mintsem hogy térdepeljek.

Jól van, nebulo, tanúl meg hát tizenkét példaszót.

S meg is tanulta Petőfi, habár nehezen ment, csakhogy ne térdepeljen.

Némegy Imre.

A SOBORSINI ERZSÉBET-EMLEK.

Kegyeletes ünnepélyvel leplezték le f. év november 19-ikén az aradmegyei Soborsinban boldogult királyné emlékoszlopát.

Az emlék három méter magas márvány obeliszk. Közepén, erős csiszolt üveg alatt, van a királyné életnagyságú, művészi kivitelű arcképe, a melyet R. Hirsch Nelli jeles művésznő festett meg egész díjtalanul. Az érdekes kép a magyar főúri hölgyek diszruhájában, gyöngyös főkötővel ábrázolja Magyarország Nagyzasszonyát. Az emlékoszlopon ez a fölirat van:

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKÉRE

Kegyelete jelül emelte

SOBORSIN KÖZÖNSÉGE.

1899. november 19.

Az emlékoszlop, a mely a templom előtt parikozott téren, lánczerkessel körülvé, foglal helyett, előtt sorban Hunyady Károly gróf soborsini birtokos áldozatkésztségének köszönhető, a ki az adakozásban a legtekintélyesebb összeggel járt elől.

Az ünnepély isteni tisztelettel vette kezdetét, mely után a környéknek minden nemzetiségű népe gyülekezett a fekete lepellet takart oszlop elébe, hol Bárdy Kálmán jegyző tartott beszédet. Azután a község fiatal bírja, Popa Veszpázian, előbb folyékony magyar, aztán román nyelven a következő szavakat mondotta: «Mint Soborsin község bírja átvesszem e szobrot és ígérem, hogy azt megőrözm és épségben fogom utódoknak átadni.» E közben babékoszorút helyezett az oszlop elé. Ogned József görög keleti román lelkész román nyelven, hazafias hangon beszélt a megdicsőült királynéről, annak emlékeztéről és az ünnep jelentőségéről. A beszéd végével a román iskolás gyermekek gyászalt énekelték, ezután pedig Dálnoki-Nagy Lajos alispán mondott általános figyelem között rövid beszédet. Végül az egész község kalaplevegőre élékelte a Himnusz s ezzel a kegyeletes ünnep véget ért.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ady Endre. Versek. Debreczen 1899. Előszó gyanánt Ábrányi Emilnek a költőhöz intézett levele nyitja meg a kötetet. «Önnél — mondja többek közt — a vers nem tűzijáték hanem igazi tűz: állandóan lobog s fényt és meleget áraszt. Önnél a vers az az édes csöpp, mely dallamosan ömlik ki a szív csordulásig telt poharából. Igazságot, bensőséget találtam verseiben; akár a szerelem boldog szenvedéseit festi, akár a forrón szeretett édes anyához zokog; a kínál hűbb vigasztalónk nincs, mert elkísér bennünket a Golgota végső stációjáig, mint Jézust a mater dolorosa; — akár a hazáról énekel, akár a szatira, akár a bölcsekedés hangján beszél.» Szívesen aláírjuk a dicsőítet, mely az előszóban foglaltatik; Ady Endre valóban hivatott, tehetséges költő, ki nem olvasmányából, hanem lelkéből merít. Lelki világa azonban szomorú, sötét, tele meghasonlással, fájdalommal, keserűséggel. Fel-fellobban ugyan benne a gyermekkor hite, ábrándja, meg-megleveníül a régi, egyszerű boldog világ képe, de a kétség azonnal homályba borítja. Igen jól jellemzi a szerzőt és költészetét a gyűjtemény utolsó darabja, melyet nem mint legsikerültebbet, hanem mint a költőt legjobban jellemző vallomást ide iktatunk:

Jobb nem vagyok, mint annyi sok más,
Egy beteg kornak dalosa.
Vergődöm az ellentétek közt,
De irányt nem lelek soha.
Magas, dicső eszmék hevítenek,
De elkap a tömegnek árja:
Bennem van a kornak erőnye
S bennem van minden léhasága...

De néha lázas éjszakákon
Lehull előttem a lepel,
Eszembe jut, hány édes álmat,
Hány ideált temettem el;
Reám szakad lelket zaklatva
Egy eltévesztett élet vádja
S egy-egy megtisztult dalba ömlik
Lelkem felújító ifjúsága...

Petőfi népies kiadása. Az Athenaeum-társaság Petőfi összes költeményeinek nagy díszkiadásával egyszerre bocsátja közre összes költeményeinek harmadik népies kiadását, a költő arcképével. A legutóbbi népies kiadás ára egy forint volt, az új kiadás, mely 800 lapra terjed, 50 krajczár. Ezen olcsó kiadással lehetővé tette az Athenaeum, hogy a nagy költő művei a szegényebb nép közt is elterjedhessenek.

Magyar anekdota-kincs. Tóth Béla e munkájának, melyben sok jó adomát, történeti emléket, mulattató apróságokat gyűjtött össze, — most a III. kötete jelent meg, számos csinos rajzzal is ékítve. E kötet különösen érdekessé tesz az emlékeztetés 1848–49-iki időkből közölt anekdoták. A vaskos kötet Singer és Wolfner kiadásában jelent meg s ára fűzve 2 frt 50 kr. díszkötésben 3 frt 20 kr.

Magyarok Rómában ezimmet Riedl Frigyesztől érdekes tartalmú füzet jelenik meg közelebb a Gyulai Pál által szerkesztett «Olcsó Könyvtár»-ban. Szerző szíves volt dolgozatának egy részét előre szerkesztőségünk rendelkezésére bocsátani, s ebből közöljük mai számunkban a római magyar emlékekről szóló cikket.



Spányi Béla rajza.

KIS-KUNSA.

és sok képpel van ellátva. Ismeretterjesztő és szép-irodalmi közlemények mellett réz- és színes tiszti czimrárt ad, mely a legújabb hivatalos adatok alapján készült s egymaga 300 lapot foglal el. A keménykötésű naptár ára 1 frt.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület 1898-99 évi évkönyve. Szerkesztette az egyesület tisztikara. A terjedelmes kötetben az egyesület egy évi működéséről számolnak be a szerkesztők, sok olyan adatot sorolva fel, a melyek nemcsak az egyleti tagokat, hanem általában gazdaközönségünket is közelebbről érdekelhetik. Ismertetve van a könyvben a mezőgazdaság helyzete, a mező munkaszorgalom, szó van a szociális munkás-mozgalmakat helyes irányba vezető intézkedésekről, a műbörgyártás megakadályozásáról és sok más olyan feladatról, a melyek helyes megoldása a fenyegető gazdasági válságot megszüntethetné. A kötetet az Orsz. Magy. Gazdasági Egyesület tagjai ingyen kapják, míg mások 1 forintért szerezhetik meg.

A téli műtárlatok. A műcsarnok téli tárlatára november hó 20-ig 240 magyar művész 770 műtárgyat jelentett be, de miután a párisi kiállításra való tekintettel egyes műtárgyak még később is bejelenthetők, a december 10-én lejáró beküldési határideig még több műtárgy várható. A Szalon ezúttal azt az újítást hozza be, hogy a kiállított művek vételárát a jury szabja meg s ezekből a vásárló mit sem alkudhat, legföljebb a kiállítás bezárása után.

A Szalon legutóbbi választmányi ülésén Hock János alelnök jelentést tett a miskolci kiállításról, mely az eddigi vidéki kiállítások közt legjobban sikerült. Tíz nap alatt 1500 fizető látogató és 3000 iskolásgyermek nézte meg a tárlatot s 35 drb festmény kelt el 3900 frt értékben. Miskolc város évi költségei 1200 forintot vett föl a város leendő képtárának gyarapítására.

A munkácsi állandó színház megnyitása. Munkácsen az új színházat nov. 28-ikán nyitotta meg Kunhegyi Miklós színtársulata. A színház a nagy piazcon épült, villamos világítás látja el, s nézőtere 500 embert fogadhat be. Bérház van mellé építve, melynek jövedelme a színház költségeinek kiegyenlítésére szolgál. Építője magyar ember, Foyta mérnök. A megnyitó előadásán Ábrányi Emil szavalta el az alkalmra írt prológiát nagy hatással; majd «Bánk bán» második felvonását adták elő, melyben Bánkot Pálffy György, a Nemzeti Színház művésze játszotta. Aztán a «Fehő Klári» népszimű második felvonása következett. Ebben V. Szathmáry Zsuzsi, ki évek előtt visszavonult a színpadtól, lépett föl

mint vendég. A színtársulat személyzete pedig a «Cziterás» operettet adta elő.

Magyar Színház. Nov. 24-ikén a Magyar Színház egy látványos és zenés bohózatot adott elő, mely nagyjából már ismeretes a fővárosi közönség egy része előtt. A Somossy-féle mulatóban adták elő pár év előtt sokszor «Az asszonyregement»-et. Ezt a szöveg írója, Reiner Ferencz és a zene szerzője, Rosenzweig most újra átdolgozva a Magyar színházban hozta színre. A fővárosi színházak egyáltalában hódolnak az orfeumok közönségének, s igyekeznek a maguk részére hódítani. «Az asszony regement»-nek a Magyar Színházban is megvan a maga közönsége, melynek tetszik, hogy egy színeszóna, a ki szerelmes a Boszniába vitt Czettei Béla kapitányba, utána indúl, még pedig egész társulatával, s hogy a bosnyákoktól körülfogott kapitányt kiszabadíthassa, az egész női gárda katonának öltözik, és megmenti a kapitányt. A Magyar Színházban az asszonyregement nagyobb létszámba van emelve, mint volt az orfeumban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia nov. 27-iki összes ülése báró Eötvös Loránd elnökle alatt ment végbe.

György Endre emlékbeszédet mondott Gladstoneról, a múlt évben meghalt nagy angol államférfiről, ki Akadémiánk külső tagja volt. Ismertette élet-történetét, méltatta mint politikust, író, 1873 június 30-án köszöntö meg Akadémiánknak, hogy tagjai sorába választotta. «Bár érzem, — írta, — hogy mily kevés igényem lehet e kitüntetésre, elfogadom nagy örömmel s mély tisztelettel ana testület iránt, mely kegyes volt vele megtisztelni. Az én szememben ennek, a személyes kitüntetés mellett, magasabb rendű jelentősége is van, mert ama testvériségre mutat, mely a tudomány gyarapítására s az elme művelésére czélzó minden törekvésnek sajátja és én őszintén remélem, hogy a művelt világ különböző országai és fajai között minden ily természetű kötelék erősbülni fog napról-napra.» Az emlékbeszéd után a folyó ügyeket tárgyalta az Akadémia. Szily Kálmán főtitkár jelentést tett a kereskedelmi minisztérium ajándékáról: a Széchenyi iróasztaláról és könyvesszekrényéről.

A Kisfaludy-Társaság nov. 29-iki ülésén az elnöki széklet mint korelnök Vadnay Károly foglalta el. Az ülés tárgyai között első volt a gyászos véget ért jeles író, Péterfy Jenő halálának bejelentése, a kinek ez ülésen egy hátrahagyott dolgozatát is fölolvasták. Nagy számmal jelentek meg ez ülésen Péterfy tanártársai és tanítványai is.

Beöthy Zsolt főtitkár meghatottan emlékezett meg Péterfy haláláról. A hazájától távol nyugvó írónak munkásságát méltatta. Ez mennyiségre kevés ugyan, de tartalomra mély és nagymértékű. Gyulai Pál az érdem, hogy ezt a mély tudományú esztetikust fölfedezte. 1887-ben megválasztották a Kisfaludy-Társaság tagjainak sorába, a hol ugyanaz év március 30-ikán foglalta el a széket. Utolsó műve is a társaság előtt hangzott el: Arisztófaneszről. Indítványozta, hogy a társaság tájélmát jegyzőkönyvben fejezze ki és hogy kiadványainak számát gazdagítsa Péterfy összegyűjtött munkáinak a kiadásával. A magyar irodalomnak — úgy mond — alig van még egy munkása, a kiben a művészi érzés annyira egyesült volna a tudós és az elemző tehetség gazdagságával. Az indítványokhoz Heinrich Gusztáv hozzátette, hogy az idegenben nyugvó író holttestének hazahozataláról a társaság gondoskodjék. A titkár ezután a lejárt pályázatokról számolt be: A Lukács Krisztina-féle alaplól, a magyar könyvillusztrációra kitűzött jutalomtétellel egyetlen pályamű sem érkezett. Ugyancsak a Lukács Krisztina-féle alaplól: Petőfi jellemzése szónoki formában, kitűzött tétellel 13 mű érkezett. A Bulgyosky Gyuláné-féle pályadíjra kisebb költői elbeszélése 43 darab művel pályáztak. A Somogyi-pályázatra hat mű érkezett. Jelentette még a titkár, hogy Tormay Czeecil 100 frttal a társaság alapítói közé lépett. — A felolvasások sorát Varady Antal nyitotta meg, a ki részleteket olvasott föl Sudermann «Keresztelő János» drámájából, melyet a felolvasó a Nemzeti Színház számára fordított le. Beöthy Zsolt bemutatta Péterfy utolsó dolgozatát, egy becses töredéket «A tragikai érzésről». Mely csendben hallgatták a kitűnő dolgozatot, melyben az elhunyt gondolatvilága oly plastikusnak tűrül föl. «A tragikumot — mondja egy helyen — két ellentétes elem összecsapása alkotja meg. Az egyenlő támad a világrand ellen, az egyetem pedig ellene. És e harcban mindig az egyén bukik el. Más helyen a mulandóságról beszél. «A mulandóságot, halált, mint természeti tüneteményt tudjuk, ismerjük, minden pillanat róla tanusodik; meggyűszünk benne, meg kell nyugodnunk benne... Közönséges dolog, néha jótétemény, az élet következménye.»

A fölolvastól ülést után zárt ülés volt, melyen a Péterfy Jenőről mondandó emlékbeszéddel Alexan-

Alapított 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi
zongorák, pianók és harmoniumokHeckenast Gusztáv
zongoratermébenBudapest, VI. Gizella-tér 2.
(Váci-utca sarkán).Ehrbar udvari zongoragyár
Schiedmayer és fia
szingári udvari zongoragyár
magyarországi egyedüli kép-
viselete. Valódi amerikai har-
moniumok. 8466

Nagy Lőlesző-intézet.

Árjegyzék ingyen.

Rogátsy-féle LILIANA-CREME.

Bámulatos hatás. Teljesen ártalmatlan.
Minden hölgy, aki szép lenni és tetszeni akar, és a szépségét legidő-
s b korán fenntartani kívánja, csak Rogátsy-féle LILIANA-CREME-t
használja, mert csak ezáltal lehet a valódi szépséget elérni. A ráncos
arcbőrűt elsimítja és bárszerűvé teszi.
Szépítő, májfoltok, himlőhelyek, pörselek, pattaná-
sok, barna vagy sárga arcrossin, arcvörösség stb.
egyszerre elmulaszt bűvös gyorsasággal és a legdurvább bőr is frissé,
fiatalossá, bájosává válik. 8141
1 tégely ára 50 kr., hosszaló szappan 50 kr.

Rogátsy-féle LILIANA-PUDER.

Késéskivétel aet. vághja minden pudernak. Főelőnye, hogy tartósan
fűdi az arcbőrét és szabad szemmel alig látható. Bál, szalon és nap-
pali bőrszépítő szerül szolgál. Teljesen ártalmatlanROGATSY KALMAN gyógyszerész a Szt-Istvánhoz
NAGY-KIRIDÁN,
Budapest, Tűzök József és Egger L. és J. utánál.
Rendelések pontosan és díszkötésben eszközölnek.

SZULAMIT fényes sikert aratott

zsido daljáték

zenéjét a legjobb letetben és legteljesebb szöveggel csak

Rozsnyai Károly kiadásában jelent meg.

A két füzet (3 ftr helyett) csak 2 ftr előleges bekül-
dése mellett bérmentve kapható 8487

ROZSNYAI KÁROLY

zenemű-kereskedésében, IV., Muzeum-körut 15.

Kufeke féle
a tej legjobb hozzátétel
a betegséget
megakadályozza és eltávolítja
gyermekliszt.

Michelstädter S. E. és H.

Legnagyobb saját gyártmányú cipőraktára

BUDAPEST, Váci-utca 28. szám.

Legelőbb árak. Minden talpa a „Triumph”
szó helyén. A jelenkor legkényelmesebb és
legjobb cizmája. 8477
Dr. Hög-féle asbest-talpbeáras ellátott ci-
zók nagy raktára.
Fiók-telepek: Dobozok, Bockerek, Sopron, Uj-
vidék, Záhán, Brassó, Varas, Szatmár.A világ legkiválóbb szere a női szépség
fenntartására és emelésére aJUNO-KENŐCS (Kéz- és
arczenőcs)Minden eddig ismert szépség-szer, például, a mellet tökéletesen ártal-
matlan. Biztosan és gyorsan távolítja el a bőr mindenféle tisztálta-
ságot, mint: himlőhelyek, szepők, májfoltok, pörseleket (zimmert),
bőrakákat (mitesser), pikkelykőteket, bőrhámot, napégést, arcvör-
söket stb. A bőr eddigi állapotát és durvaságát megszünteti, s rövid használat
után hóhérré, bárszerűvé teszi. Egy l. sz. tégely ára használati
utassal 50 kr. Juno-kenőcs II. számú mint az I. számú. Használat
kégy történik mint az I. számúval van előírva, csak hogy a folyékony
Juno szappan használatához hozzá. — Ára 2 korona (1 ftr).JUNO
Juno-hajfestőszert. (Chromatique de Juno.) A legjobb és egyszerűen teljes ártalmatlan szer
mely az állandó festésre. Ez szer festi haj színét, szálát, szemöldökét (zimmert),
hajszálát meg nem különböztethető, állandóan megmarad. A használati utasítás szoros betartása
mellett a festés nem sikerülése teljesen ki van zárva. Vélő alkalommal a kívánt árnyalat (szőke, barna
vagy fekete) kerendő. Egy tok kimerítő használati utasítással együtt 4 korona (2 ftr). 8406A legkiválóbb és legerősebb fogfájás egy pillanat alatt megszüntíti
amerikai fogcsipek alkalmazása helyén. Ezen fogcsipek a legjobb szer mindennemű fogfájás ellen,
akár odvas vagy lyukas fogtól, akár megfázás folytán (fogszaggatás) származik. Bámulatos gyors hatás!
Egy üveg ecettel és használati utasítással 90 fillér (43 kr) 60 kr előzetes beküldése ellenében ajánlott
és bérmentve. — Fenti szer nagyzeri hatását az elismerő- és köszönő levelek ezrei igazolják.Főraktár és egyedüli készítése a
híres Juno készítményeknek

BANTLER ÖDÖN

Nemzeti székfűzés postával.

Palais hajfijító

használatával a megcsúszott haj
eredeti színét nyeri vissza.
A fejbőrt nem festi, a ruha-
neműn foltot nem hagy, többi
előnye, hogy a hajfijítót
erősebbi és hogy teljesen ártal-
matlan. Egy üveg ára 1 ftr.
Főraktár Budapest: Petri
Otto gyógyszerárban,
I. Áttila-körut 47. Kap-
tató: Váci-körut 66. sz.,
Nador-utca 3. és Király-
utca 36. szám alatti gyög-
szertárban is. 8190

Osztrák-magyar

Acetylén-társaság

mint szövetkezet,

8170

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50. sz.

Bécs, I., Wipplingerstrasse 22. és I. Tiefer Graben 26-28.

Acetylén-világítási telepeket

létesít szállodák, vendéglők, kávéházak, villák, kőszégek, városok stb.
részére. Gázlevezető-készleteink az eddigieket mind fölmutatják és a
azt teljesen megújítják, úgy hogy az egészt füst, ártalmas gázok
és bűz nem keletkezik. — Robbanás teljesen ki van zárva.

Képviselők minden helységben kerestetnek!

STEINEBACH V.

Dús választék nagy minta-
raktár és kiállítási helyiség

BUDAPEST, 8473

V., Akadémia-utca 16. sz.

Siemens Frigyes:

légszusz regeneratív fűtő-
kályhák, légszusz fűtő-
kályhák, légszusz tüzhelyek,
főzők és vasalók stb.

Telefon. Telefon.

Crème Ideale

a bőr szépség ápolásához, mely az
eddig készítmények mint a
szárazulást tüstén színdekmen-
tesen van összehajlítva, nappal is
sikerrel használható.

Egy tégely ára 50 kr.

Creme Ideale szappan

A leg-
váltatott virágillatokat tartalmazza a
legkiválóbb összetételű készítmény.
1 doboz 35 kr., 1 doboz 3 doboz 1 ftr.

Ideale-Hőlgypor

virágillatú, kiváló, kedvencze

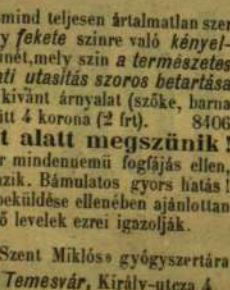
a hőlgyporok, bőrszépítőszert.

Ezen Hőlgypor Ideale jól ta-
pad a egyszerűen szemek is
szépülnek a bőr poros voltát
felfrissíti. Egy doboz ára 1 ftr.50 kr. Naponta postai székfűzés
minden irányban

SCHWARTZ illatszertára

Temesvár 8001

Higién. cosmet. Laboratorium.)



200,000 korona

Nagy jótékonyezélu sorsjáték

Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára.
Minden sorsjegy játszik a

6 HUZÁSON

utóztatás nélkül, a következő főnyereményekre:

100,000 korona, 5 á 20,000 korona,
melyek kivárat 20% levorással készpénzben beváltatnak.

Egy sorsjegy ára csak

1 korona.

Első huzás visszavonhatatlan már 1900 január 4-én.

Sorsjegyek kaphatók a

Nagy Jótékonyági Sorsjáték kezeléségénél

a Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára,

Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 1,

továbbá az összes bank- és váltóüzletekben, postahivatalok-
ban, dohányüzletekben stb. 8486MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legkiválóbb égyéves
SAVANYU-KÚT

Szigeti Hattyu-crème 1 kor. 20 fill.

Szigeti Hattyu-szappan 80 fillér.

Szigeti Hattyu-mosdóvíz 2 kor.

A mai kor legkiválóbb bőrápoló szerel.

Szepők, májfoltok és az arcbőr minden-
nemű tisztáltságot feltétlen és biztos
simasítást. Egyedüli készítője Dr.
Buzáth Mártonné gyógyszerész
M.-Szegeden. — Főraktár Budapest:
Török József gyógyszer. Király-utca 12.
8301

GANZ ÉS TÁRSA

VASÖNTÖDE ÉS GÉPGYÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

Ajánlanak mindenféle vas-, acél- és fémöntvényeket építke-
zési és gépészeti célokra, vízvezető csöveket, szivattyúkat,
lecsapoló- és öntöző-zsilipeket, készülékeket a belvizek
leeresztésére.A helyi viszonyok szerint szerkesztett
turbinákat, órlóhengereket, kérengöntetű hengerekkel
és malomberendezési cikkekkel.Zsilipeket bármely nagyságban és bármely rendszer szerint. Alapcső-
veket, zárkészülékeket, cső- és kapuzsilipekhez, csőlöp-
verő gépeket, anyagszállító kocsiakat.Álló vagy fekvő gáz- és petroleum motorokat, egy vagy két hen-
gerrel és mindennemű zuzógépeket.Mechwart-féle forgó gőz- és petroleumeket. Világításhoz
vagy gépek hajtásához szükséges villamosságot bármely távol-
920 ságra elvezető dynamogépeket. 7779

Városi irodánk: Kossuth Lajos-utca 18. szám.

Szépség és egészség.

Étvágytalanság és Gyomorgyengeség
gyógyítására ennek mennek Karlsbadba
ho'ott ezt a célt ottthon is elérhetik

Rozsnyai M.

PEPSINBORA

Használatát által, mely az emésztést előze-
gíti és a gyomrot jóvá idén tökéletesen
helyreállítja.

Egy üveg ára 1 ftr 20 kr., 6 üveg franco

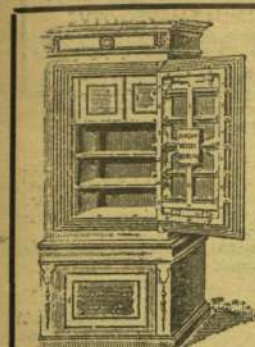
küldve 6 ftr 6 kr. 8400

A t. sz. háziorvos szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készítményeink törvény-
ben bejegyzett védjeggyel vannak ellátva, mely az aradi szabadságharcot ábrázolja.

Kapható: ROZSNYAI MÁTYÁS gyógyszerárban Árad, Szabadság-tér.

Budapest: Török József és dr. Egger Leo (Nador) gyógyszerárban,
valamint minden magyarországi gyógyszerárban.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.



PANZER

Pénzszekrény, tresor és vasipar r.-t.

Szabadalmazott új rendszerű tűz- és betörésmentes

acélpánccsél pénzszekrények,

tresor, safes-deposits, páncélszobák különleges gyára.

Különös jó szerkezetű anyakönyv-szekrények

kaphatók jutányos árban. 8339

Budapest, Károly-körut 9. sz.

Dinamogépgyár és vegyter-
mek gyára, fémgalvanizá-
tis és galvanoplasztikához
szükséges kellekek gyára

Pfanhauser Vilmos

BAIER LIPÓT,

Képviselője: Rökk Szilárd-utca 10. Telefon.

WACHTL és TÁRSA

IV., Régi posta-utca 4. 8347

Egy fényképészeti gép

a legszebb ajándék. — Passe-partouts és rámkák a leg-
jutányosabb árakon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

„Wagner-féle szab. gyorsan száradó festék” 8445

10 percen belül szárad és csotkeménynyé válik, minden tárgy befestésére
alkalmas. — Egyedüli gyáros:

Strobenz Károly VI., Szabolcs-utca 4. — Telefon 21.

GMEHLING HERMANN

es. és kir. udvari szállító.

BŐR-BUTOR-GYÁR,

Budapest, VII., Damjanich-u. 6.

Állandó raktár kész bőrszékékből, fautenilekből, mappákból,
kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8345Horgony, vörös- és sárgaréz clichék előállítására, vala-
mint autotypiák, phototypiák, chemigraphiák,
és photografiák, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések
jutányos áron pontosan eszközöltenek. 8356

FESTÉK GYÁR

Lakk-kenceze, építészeti anya-
gok, vegyészeti cikkek és enyv
különlegességek, gépolajok.

Ifj. ERKER ANDRÁS 8341

Telefon 13-08. Ujpest, Árpád-út 56. Telefon 13-08.

CLICHÉKET WOTTITZ MANFRÉD

keszt a legfinomabb kivitelben 8362

Budapest, Király-utca 30. — Telefon 18-99.

BELICZAY BÉLA

mézeskalácsos és viaszgyertya öntő,

viaszmáz, méz, viasz- és fáklya-raktára

Budapest, VII. ker., Csányi-utca 3. (saját házában).

Fióküzlet IV. ker., Városház-tér. 2.

Calderoni és Társa

BUDAPEST.

Látározraktár: Váci-utca 30. Mű- és tanszer-
raktár: Kes hid-utca 8. sz.Mint karácsonyi s ujféi ajándé-
kokat ajánljuk: 8440szemüvegeket s orrcsüptőket finom üveg-
vagy valódi hegygyegekkel. — Színházi és ke-
tős tábori látszóveket a legjobb mintákban és
felszerelésekben. Legújabb Zeiss-féle távcsö-
vek. — Aneroid és higanylégnymérőket.

— Ablak, szoba, terem és fürdő hőmérőket. — Gőrszék. — Nagyító üvegek.

— Rajzeszközök. Teleszkopok stb., stb. — Torbák Varázslámpák finom ké-
pekkel ftr 3, 5, 7, 50 stb. — Fűthető gőzgépművek. — Villamogépeket.

— Mellékészletek villamogépekhez, 10 darab szekrényben 13 ftr. — Földtekék

különböző nagyságban. Fényképészeti készülékeinket, melyekkel bárki minden

előismeretek nélkül a legjobb képeket készítheti. — Ára 20 ftről fölfele.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltenek.

8453

A Richter-féle
Horgony-Kőépítőszekrénya gyermekek kedvenc játéka és a legjobb, a mit
nekik játék és foglalkoztató-szerűt ajándékozhatunk.A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekrények
nyek mindenkor kiegészítőszekrények ál-
tal tervszerűen nagyoitthatók és azért
kétszeresen értékesek. A Richter-féle Hor-
gony-Kőépítőszekrények 0,75, 1 1/2, 3, 3 1/2,
4 1/2, 6—10 kor. és azon felül áron a világ-
nak minden finomabb játékszertüzetében
kaphatók; hanem a Horgony-gyárjegyre
ügynöki körünk és minden kőépítőszekré-
ny „Horgony” nélkül mint utánzat és
nem valódi visszautasítandó.Uj! Richter-féle türelmi játékok:
Sphinx, Manó, Villámhárító, Haragtörő
stb. Ár: 70 fillér darabonként. Valódi csak
a „Horgony” gyárjegygyel!A ki gyermekeket akar megajándékozni,
borassa meg magának azonnal az alant
jegyzett czégek új, gazdaságos illusztrált
árjegyzékét, melynek beküldése ingyen és
és bérmentve eszközöltetik. 8474

Richter F. Ad. és társa, Első osztr.-magy. es. és kir. szab. kőépítőszekrénygyár.

Iroda és raktár: I. Operng. 16. BÉCS (Wien), gyár: XIII/4 (Hietzing).

Rudolfstadt, Nürnberg, Olfen (Svájc), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

Alakult 1856. KÜHNE E. Alakult 1856.

gazdasági gépgyára MOSONBAN.

A beálló téli időnyre ajánlja legjobb rendszerű és legrendesebb kivitelű:
Szegekavóit, répvágóit, daráló gépeit, eredeti angol „Rapid”
daralók erőhajtásra, kukorica-morszóit, takarmányfűrésztőit.
A czég ajánlkozik teljes takarmánykannra berendezések
tervezésére és eszközzésére. 8435

Főraktár: Budapest, VI. kerület, Váci-körut 57/a.

Részletes árjegyzékek rendelkezésre állanak.

Még csak néhány napig.

Huzás már 1899 december 30-án.

Magy. kir. jótékonyezélu államsorsjáték,

főnyeremény 150,000 korona.

Az összes nyeremények összege 365,000 korona.

Sorsjegyek á 2 ftrért kaphatók a lottójövedéki-igazgatóságnál Budapesten
(IX., Csepelrakpart, főtelep), a hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány
mellett előre beküldendő, valamennyi adó- és sőhivatalnál, a legtöbb postahivatalnál,
és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyéb sorsjegyárló közegnél.
Budapest, 1899. augusztus hó 1-én.

Magy. kir. lottójövedéki-igazgatóság.

8453

Alapított 1847.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óráüzlete.

Brausweller János

Szegeden és minden városban és minden helységben.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltenek.

8453

Berndorfi fémáru-gyár.



Raktár:
Budapest, Kristóf-tér és
váci-utca sarkán.

Gyártmányok:
Alpaca-ézüst, China-ézüst és
alpacából: 8421
u. m. étszerek, asztalterítők
minden kivitelben; gyertya-
és gyufa-tartók, tea-kan-
nák, tea-szűrők, magánhá-
zak szálldók, vendéglők és
kávéházak részére.

Kelengye csetták.
Szabadalmazott
tisztá nickel főző-edények.

Képes árjegyzék kívánatra bérmentve.

ESZMÉNYI KEBEL

Érhető el a **Pilules orientales** által. Ratió
gyógyserűről Párisban, Rue Montmar-
tre 100, az egyedül szer, mely kéthónap alatt
és a nélkül, hogy az egészségnél ártana, az
aszonyi **kebel** fejlődését, valamint a ke-
bel **idomának szilárdaságát** biztosítja.
Egy üvege ára használati utasítással együtt
3 forint. Raktár: Török József, Budapest,
Király-utca 12. sz. 8442



6 arany 18 ezüst érem 30 tiszteleti és elismerési okmány.

KWIZDA-FÉLE
Restitutionsfluid



35 és 40 évnyi állatállókban, a nagyobb katonai és pol-
gári állatállókban használatban, nagyobb farszoros előtt
és utáni erősítésére, rángatózására, az idegek me-
teveségére stb. A lovak és idomításnál kiváló tova-
kenyességre képesíti. Valódi csak a fenti védjeggyel, tapható
Austria-Magyarország összes gyógyszerárakban és drogeriákban.

Kwizda-féle
Szab. szárszalagvédő gummiból.



A szab. szárszalagvédők szürke, fekete,
barna és fehér színben 4 nagyságban
állítanak elő és pedig bal- és jobb láb-
hoz. Szárhuz méve a b szerint

20-22 cm. ker.-nek megf. 1. sz. nagy.	22-24	2
24-27	3	3
27-30	4	4

A szab. szárszalagvédők ára szürke szín-
ben db.-ként 1. sz. 2 frt 75 kr. 2. sz. 2 frt
95 kr. 3. sz. 3 frt 20 kr. 4. sz.
3 frt 65 kr. — Fekete, barna és
fehér színben db.-ként 1. sz. 2 frt
95 kr. 2. sz. 3 frt 10 kr. 3. sz.
3 frt 40 kr. 4. sz. 3 frt 85 kr.

Kwizda-féle szab. gummi övkeszülék, melyek a lovak
lábait vannak hivatva megvédeni.
Illusztrált katalógusokat ingyen küld.

KWIZDA JÁNOS FERENCZ
es. és kár. centr.-magyar és román kár. utcai állító
kerületi gyógyszerésznél Kornsburg, Bécs mellett

TYUKSZEMET,

KATHREINER-FÉLE
Kneipp
maláta kávé.



Nagymama nem is!

Ez az óta kitűnő pótteknak bizonyult a házkávéhoz.
Idő, szív- és gyomorbajoknak, vérértékesítésnek or-
vosilag ajánlva. — Legkedveltebb kávéit a családok
szívesen szívesen.

A dr. Luis J. Phelan
által föltalált
Whitely Health
Exerciser



Arak nők és
gyermeknek
3 frt 50 kr.

Férfiaknak
9 frt 75 kr.

Athletáknak
11 frt.

Használati
utasítás mel-
lékelve.

karácsonyi
ajándék.
Magyarországi kép-
viselők: 8482

Geittner
és **Rausch**
Budapest, Andrásy-
ut 8. szám.

Szőlőojtványok

Nemes-Kadarka, Erdei, Piroz-Bakor, Kövidinka, Aramon, Alcsin-
busz, Olasz-Rizling, Rajnai-Rizling, Madlen, Chass, piros és fehér
(gyöngyszőlő) és Juhfark gyökere, fás, válogatott szép példányok,
fajtiszta. Ára Portális alanyon szakszámításban ezre 120 frt.
Nem szokvány, de szép, erős, gyökere, ezre 70 frt. Zöld olványok,
gyökere, ezre 110 frt, sima ezre 65 frt. 8464

Élősovány

Gleditsia (koronavis, krisztusvis vagy tuskólepényfa) vala-
mennyi soványonként legelő. Gyorsan fejlődik, nem cseme-
tezik, mint akác, orgona stb. szür. 15-25 cm. ágya törsei-
vel ember és bármilyen állatnak ellentel. Földéne, hogy agyag, homok,
mezős, kőves, szikes stb. talajban kitűnően díszlik. Szőlők, kertek,
legelők, udvarok, majmok, tenyésztők stb. körkörösítéshez felül-
hatatlan, legelőszőlő örökös szőlő. Ezer db. csemete ára
6 frt, elegendő 200 méterre. Minden megrendeléshez rajzokkal
ellátott nyomtatott útítási és kezelési utasítás mellékelve. — Magvak,
friss szedés, csiraképes 100 kiló 28 frt, 50 kiló 16 frt, 10 kiló 4 frt
20 kr. Ismeretű árjegyzék és a szőlőajók ismeretű és kezelé-
sége Nagy-Kágya, Bihar megye.

KÖHÖGÉS
REKEDSÉG ÉS HURUT ELLEN
A LEGJOBB
A RÉTHY FÉLE
PEMETEFÜCLUKORKA



Ára 30 kr.
5 csomag
bérmentve 1.50.

RÉTHY BÉLA gyógyszer, B.-Csaba.

MINDENÜTT KAPHATÓ
Kérjünk csak Réthy-féle.

börkeményedést stb. gyorsan, fájdalom nélkül a kitűnő
s hatásában páratlan Trnkocz-féle tapasz, mely egyedül csak a Franziskusz-féle
gyógyszertárban, Bécs, V/2 Schönbrunnerstrasse 107. készítetik. Ára 60 kr.
Postán mint érték nélküli minta küldemény 65 kr., ajánlva 80 kr., a pénz esetleg levél-
bélyegeken is, előleges beküldése mellett bérmentve. — Hatása biztos! Postai szétküldés
rögtön a megrendelés vétele után. Főraktár Magyarország részére: Török József gyó-
gyserár, Budapest, VI., Király-utca 12. 8468

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgyor: a
La

VELOUTINE

Különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

A NAGY KRACHI!

New-York és Londonban nem kímélték meg az európai szá-
razföldet sem a szűrt egy nagy ezüstáru-gyár indította észre magát,
hogy az egész készletét csak a munkások egy kis kárpótlása ellén-
ben eladja. En fel vagyok hatalmasra ezen megbízást teljesíteni, miért
is csupán 6 frt 60 kr-ért küldöm a következő tárgyakat:

- 6 db legfin. asztalkészlet val. ang. pengével,
- 6 amer. szabad. szűrtvillát egy dbból,
- 6 evőkanalat,
- 12 kávéskanalat,
- 1 levőmerőkanalat,
- 1 tejmerőkanalat,
- 2 tojás-serleget,
- 6 angol Victoria-tálzat.
- 1 pompás asztali-gyertyatartót,
- 1 teaszűrőt,
- 1 igen hatásos csukorszűrőt,
- 44 db összesen csak 6 frt 60 kr.

Az összes fenti 44 tárgy ezelőtt 40 frtba
került és most ezen minimális árt, 6 frt
60 kr-ért, kaphatók. Az amerikai szab.
ezüst egy tejesen fehér fém, mely ezüst
színet 20 éven át megtartja, miért a jót-
álva lesz. Legjobb bizonyítékul, hogy
ezen hirdetés után nem csalsák
ezzenel nyilvánosan kötelezem magam,
kifogás nélkül, mindenkinek, a kinek az áru meg nem felel a pénz
visszaszármaztatni. Senki ne mulassza el a kedvező alkalmat ezen
remek garnitúrát megszerezni, a mely különösen ajánlatos jobb ház-
tartásnak és gyönyörű

De menyegzői és alkalmi ajándéknak.

Kapható csak **HIRSCHBERG A.-nál**
szabadalmazott amerikai ezüstkivitelű áruháza Bécs, II., Rembrandt-
strasse 19/4.

Szétküldés a vidékre utánvéttel, vagy az összeg
előleges beküldése mellett. — Tisztító-por
hossz 10 kr. Csupán az itt látható véd-
jeggyel valódi. (Egyszerű díj.)

Kíváncsi az elismerő levelekől:

„A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elé-
gedve, kérek még egy küldeményt 6 frt 60 kr-ért.”
Köszönet.
A küldeményt megkaptam, nagyon megelé-
gedtem. Gaál, 1898 szept. 1. Chotek Gábor C. gróf.

A készletet megkaptam, igen meg vagyok elégedve, kérek nagyobb
küldeményt. Budapest, II., Fő-utca 7. Paikler Alois dr. cs. és kir.
katoná-orvos, stb. db.

Tisztelettel felkérem a hirdetőket és általam már két rendbe
megrendelt évöszköztök postafordultával utoljára megküldeni.
Keresztes Sándor, főszolgabíró. Krassó Szőreny-m. Bozovics

CZIMBALOM

kedvelőknek van szerencsém szabad hir-
neves „Centralis” czimbalmomat
melegen ajánlani. A centralis czimbalmomnak azon előnye
van, hogy a fenék megrepedését megóvjá és az örökös
hangolástól fölmenti, a mi a czimbalom kedvelő-
nek nagy előnyére szolgál. 8418

Amérikan Patent

APPEL IGNÁCZ
hangszerkészítő,
Budapest, Ulloi-ut 10. szám. • Alapított 1872-ben.

KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS



dermatologiai-terapeutikus alapon
nyugvó összetételű foga az el-
ismert legjobb szor

körpa ellen, ugyisint
hajkihullás ellen.

MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, tel-
jesen ártalmatlan, a hajnövezt előmozdítja és mint
kittinó övszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen,
még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható.
1 tégely ára 3 korona. — Főszétküldési raktár:

KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTYAMOS, (Torontál vármegye).
Raktárak Budapest: Török József, Király-utca 12. sz.
Dr. Egger Váci-kört 17. 8325

Párisi hajápolási szerek!

„Viola” hajfátalító-lej. Teljesen ártalmatlan
kittinó hatású.
1 üveg ára 1 korona.

„Viola” hajszesz. A haját legkevésbé sem
sáskítja ki, miért is ennek
alkalmazásánál a haj törékenységtől nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.

„Viola” Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gató kittinó hatású gyógyszer.
1 tégelynek ára 1 korona.

„Viola” antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215

„Viola” antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható

GEML-féle gyógyszerárban
Temesvár, Belváros, Losonczy - tér.



50. SZÁM. 1899.

BUDAPEST, DECEMBER 10.

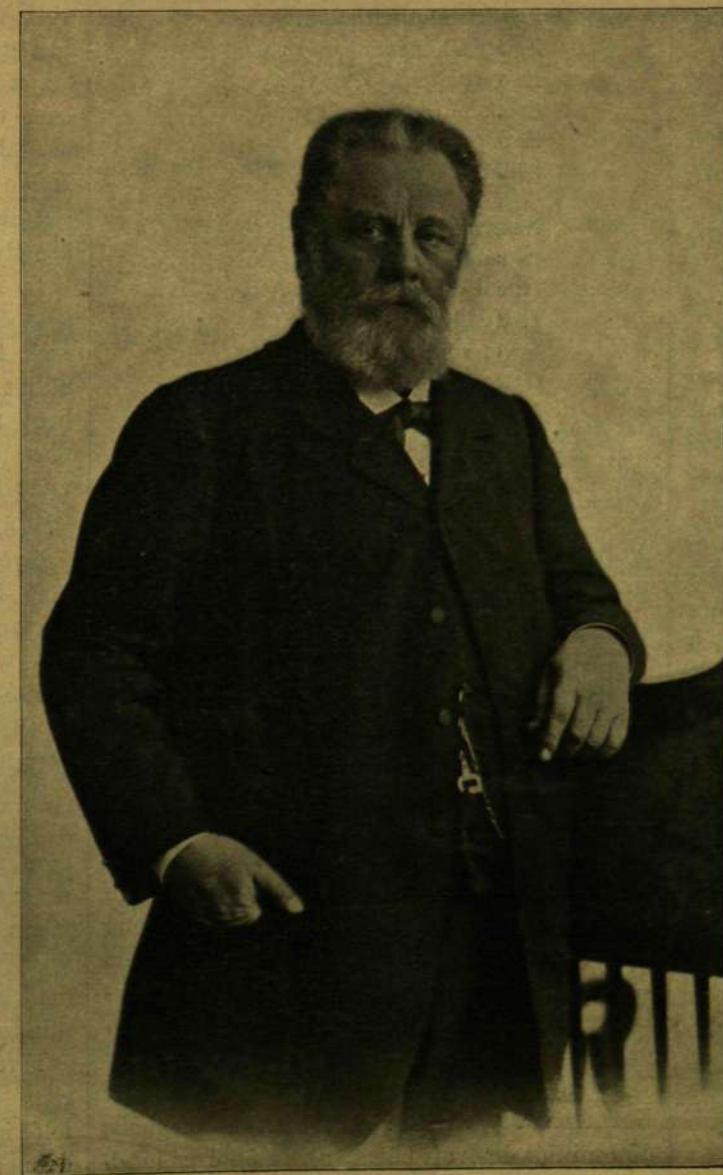
46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félre — 6 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félre — 4 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.
Külföldi előfizetőknek a postai-
meghatalmazott vitédji is csatlakoz.

MECHWART ANDRÁS.

Az évek a KORSZAKBAN, a mikor a hazai ipar
nagyobb föllendülése még csak távoli jövő
reménye volt, egy törekvő férfi, Ganz Ábra-
hám egy új iparág meghonosítását próbálta meg
Budapesten. Az Európában akkor még ismeret-
len kéregöntések előállításával kezdte munká-
kodását egy csekély kiterjedésű öntő műhely-
ben. Tizenöt évi munkássággal bebizonyította,
hogy a kis gyár életre való és kivívott jó hírért
megérdemli. Ekkor a véletlen üzlete körébe
sodort egy idegen földről ide szakadt férfút,
a ki egy emberöltő alatt világ-
hírűvé tette a gyárat s hazai ipa-
runk történetében elévülhetetlen
emléklapot biztosított a vállalat-
nak. Mechwart András volt e férfi,
a ki ma negyven évi becsületes
munkára tekinthet vissza azzal a
tudattal, hogy a mit neki a magyar
föld vendégszeretettel adott, azt ő
hazafiassággal és nagy sikerű mun-
kássággal fizette vissza.

Mechwart András a legszeré-
nyebb helyzetből küzdött fel ma-
gát arra a fontos állásra, a melyet
ma betölt. Hatvanöt évvel ezelőtt,
1834-ben született a bajorországi
Schweinfurtnban. Szegény szülők
gyermeké volt s édes atyja egy
lakatoshoz adta mesterségre. Na-
gyon korán megtanult tehát a
fiatal Mechwart dolgozni és nél-
külözni, s egész életére mely ha-
tással voltak ifjúkori küzdelmei.
Kitanulván a mesterséget s bemu-
tatván legény-remekét, a schwein-
furti előjáróság annyira méltá-
nyolta tehetségét, hogy az augs-
burgi polytechnikumra küldte ta-
nálni, hol tanulmányait, mint sze-
gény diák, csak folytonos melköl-
zők és erőfeszítő melkémunkák
keresésével volt képes végezni.
Huszonegy éves volt, a mikor
mint okleveles mérnök a nürn-
bergi Kramer és Klett fegyver- és
vasgyár szolgálatába lépett, a hol
előbb a hid-, waggon-, majd pedig
a malomépítéssel foglalkozott.
1859-ben meghívást kapott a ga-
licziai Károly Lajos vasút igaz-



MECHWART ANDRÁS.

Strelisky fényképe után.

gatoságától egy Przemisben megüresedett mű-
helybe segéd-felügyelői állásra. Mielőtt elfo-
gadta volna azt, meg kívánta ismerni az előtte
akkor még ismeretlen Magyarországot. Von-
zotta ide az a baráti viszony is, a mely őt
Eichleiter Antalhoz kötötte, a ki akkor a Ganz-
gyárban felügyelő volt. Mechwart 1859 nov.
29-ikén érkezett Budapestre, itt bebatóan meg-
ismerkedett a Ganz-gyárral, érintkezésbe lépett
magával a gyár tulajdonosával, Ganz Ábrahám-
mal is, a ki tapasztalván nagy képzettségét,
rávette, hogy mondjon le amaz elfoglalt új
állásáról és lépjen be az ő gyárába. Mechwart

nem soká habozott. Elfogadta Ganz Ábrahám
ajánlatát s 1859-ben, épen 25 éves korában,
mérnök lett a Ganz-gyárnak; 1869-ben pedig,
midőn a vállalat Ganz halála után részvénytár-
sasággá alakult, vezérigazgatójává lett a gyár-
nak, melyet rövid idő alatt a fejlődésnek szinte
váratlan magaslatára emelt. Telkeket vásárolt,
építkezett s az egykori kis műhelyecske helyén
hatalmas ipartelepét létesített. De az eredeti tele-
pen túl is terjesztette s bővítette a vállalatot.
Mechwart ajánlatára vette meg a cég előbb a
ratibori telepet, majd pedig 1880-ban a Pesti
wagongyárat, ezt a magyar iparra nézve oly
fontos vállalatot, a melyet oly
nagy mértékben fejlesztett, hogy
az csakhamar képes volt a hazai
szükségletet fedezni, s a hol ma
sok egyéb fontos gyártási ág mel-
lett naponta 15 waggont képesek
elkészíteni. Mindjárt eleinte, nem
riadva vissza a nehézségektől, fel-
karolta a villamos világítás újon-
nan keletkezett üzletágát is; meg-
alkotta 1878-ban a cég villamos
osztályát, mely ma már egy mintá-
szerűen berendezett gyárral ren-
delkezik s büszkesége nemcsak a
Ganz-gyárnak, hanem a magyar
iparnak is. Majd még tovább ter-
jeszkedve, megszerezte a leobers-
dorfi gyárat, melyet ma Ausztria
első gyárai közé számítanak. 1880-
ban pedig Milanóban műszaki iro-
dát szervezett. Siker kísérte ezt a
kezdeményét is, s a Ganz és Társa
cég Olaszország gép- és elektro-
technikai iparában ma elsőrendű
szerepet visz. Ugyancsak Mech-
wart szerezte meg a gyárnak a
topuskói vaskohót s az üzletnek
egyre nagyobb körre való terjesz-
tésével oly külterjesítést adott a
vállalatnak, hogy az ma Európa
minden részében, s a tengerentúli
földrészekben is képviselve van.

Mint gépészmérnököt alapos kép-
zettség, mely belátás és kiváló gya-
korlati érzék jellemzi. A ki egy oly
nagy terjedelmű vállalatnak, mint
a minő a Ganz-gyár, munkakörét
ismeri s tudja, hogy mennyi ténye-
zőt kell összhangba hozni a siker
érdekében annak, a ki a vállalatot